

Tripolin tilannekatsaus heinäkuussa 2020

Sisällys

Tiivistelmä	2
Summary	2
1. Tripolin tilanne vuonna 2020.....	3
1.1 Johdanto.....	3
1.2 Viimeaikaisia oikeudenloukkauksia.....	5
2 Aseelliset toimijat.....	7
3 Alueiden hallinta ja taistelualueet	10
3.1 Mitigan lentokentän turvallisuustilanne	13
4 Konfliktin intensiteetti	14
4.1 Turvallisuusvälikohtausten määrä tammi-kesäkuussa 2020	15
4.2 Räjähdesaasteet	18
5 Siviiliuhrit tammi-kesäkuussa 2020.....	19
6 Sisäisesti siirtymään joutuneet ja palanneet	22
7 Humanitaarinen tilanne	23
7.1 Koronapandemia Libyassa.....	25
Lähteet	27

Tiivistelmä

Sotamarsalkka Khalifa Haftarin johtama LNA (*Libyan National Army*) kävi 14 kuukauden ajan taisteluja Libyan pääkaupungin Tripolin valtaamiseksi kansainvälisesti tunnustettua hallitusta, GNA:ta (*Government of National Accord*), vastaan. Turkin lisättyään GNA:lle antamaansa tukea talvella 2019–2020 GNA pystyi valtaamaan alueita LNA:lta ja lopulta kesäkuussa 2020 LNA vetäytyi Etelä-Tripolista.

Rintamalinja on nyt siirtynyt Tripolin kaakkoispuolelle, Sirten ja Jufran kaupunkien välille. Taistelut Sirten ja sen lähellä olevien öljyalueiden valtaamiseksi voivat alkaa minä hetkenä tahansa. Ulkovallat ovat jo nyt merkittävässä asemassa keskusteltaessa Libyan tulevaisuudesta, mutta eri valtioiden lisättyä sotilaallista varustustaan on vaarana, että Libyan aseellinen selkkäus syvenee entisestään.

Tripolin hyökkäyksen alettua huhtikuussa 2019 noin 200 000 ihmistä on joutunut pakenemaan kodeistaan. Osa on palannut takaisin, mutta LNA on jättänyt aiemmin kontrolloimilleen alueille miinoja, jotka ovat aiheuttaneet kymmenittäin siviiliuhreja.

Tripolin humanitaarinen tilanne on heikko. Kaupungissa toimiviin terveydenhuollon kohteisiin on tehty useasti iskuja. Lisäksi veden-, kaasun ja sähkön saanti on ajoittain katkaistu painostuskeinona vastapuolta kohtaan.

Summary

The Libyan National Army (LNA) led by Field Marshal Khalifa Haftar tried for 14 months to capture the capital of Libya, Tripoli, from the internationally recognized Government of National Accord (GNA). After Turkey increased its military support to GNA in winter 2019–2020 GNA was able to capture areas from LNA. In early June 2020 LNA had to withdraw from southern Tripoli.

The frontline has moved to southeast of Tripoli, between the cities of Sirte and Jufra. The battle over Sirte and the oil fields close to it can start at any given moment. Foreign countries are already in a significant position over the future of Libya. As different states have increased their military capacities in Libya there is danger of a new escalation of the conflict.

Since the battle for Tripoli started in April 2019 about 200 000 people have fled their homes. Some have returned but mines left behind by the LNA have caused a large number of civilian casualties.

The humanitarian situation in Tripoli is weak. Health care facilities in the city have been hit several times. In addition, the delivery of water, gas and electricity has been cut at times in order to pressure the opposing side.

1. Tripolin tilanne vuonna 2020

Tässä tilannekatsauksessa käsitellään Libyan pääkaupungin Tripolin ja sitä ympäröivien alueiden tilannetta tammi-kesäkuussa 2020. Tilannekatsaus päivittää 11.9.2019 julkaistua maatietopalvelun Tripolin tilannekatsausta, joka on luettavissa [tästä](#).

1.1 Johdanto

Libyan konflikti kiihtyi vuoden 2020 alussa eikä edes koronapandemia hillinnyt taisteluja.¹ Maan itäosia tosiasiaassa hallitseva, sotamarsalkka Khalifa Haftarin johtama LNA (*Libyan National Army*) joutui vetäytymään valtaamiltaan Etelä-Tripolin alueilta 4.6.2020² ja nyt Libya seuraavat tutkijat ovat odottavalla kannalla, mitä tapahtuu seuraavaksi: pyritäänkö ratkaisuun neuvotteluiden kautta vai sijoittuvatko seuraavat LNA:n ja YK:n tunnustamaa yhtenäishallitusta (*Government of National Accord, GNA*) tukevien ryhmien väliset taistelut Tripolin itäpuolelle Sirteen.³

Merkittävä käänne taisteluissa nähtiin alkuvuodesta 2020, kun Turkki ryhtyi tukemaan GNA:ta aseellisesti sekä lähettämään maahan taistelijoita. Turkin toimittamat lennokit sekä parantunut GNA:ta tukevien ryhmien välinen koordinaatio edesauttoivat GNA:ta valtaamaan alueita LNA:lta.⁴ LNA hallitsee edelleen maan itä- ja eteläosia. GNA:n vallattua alueita takaisin onkin väläytelty jopa maan jakautumista kahtia, koska kumpikaan osapuoli ei ole valmis lopettamaan taisteluja ja alistumaan.⁵ Turkki ei tulisi kuitenkaan hyväksymään maan jakautumista, sillä jakaantuminen veisi siltä mahdollisuuden hyödyntää merenalaisia energiavaroja. Se on saanut pääsyn näihin tehtyään GNA:n kanssa sopimuksen merirajoista vuoden 2019 lopulla.⁶

Ulkovaltojen rooli Libyan aseellisessa selkkauksessa onkin vahvistunut entisestään vuoden 2020 aikana ja selkkaus on muuttunut yhä enemmän sijaissodaksi ulkovaltojen kesken.⁷ YK:n pääsihteeri Antonio Guterres totesi 8.7.2020, että ulkovaltojen sekaantuminen Libyan tilanteeseen on noussut ennennäkemättömälle tasolle. Maahan tuodaan paljon aseita sekä ulkomaisia palkkasotureita asevientikiellosta huolimatta.⁸

Tammikuussa 2020 Berliinissä, Saksassa, pidettiin kansainvälinen konferenssi, jossa yritettiin löytää ratkaisua Libyan sisällissotaan. Osallistujamaat lupasivat kunnioittaa asevientikieltoa, mutta tämä ei ole käytännössä toteutunut.⁹ Egypti ehdotti vuoden 2020 kesäkuun alussa tulitaukoa LNA:n joukkojen

¹ Keskitalo 16.6.2020.

² Reuters/ al-Sahili 4.6.2020.

³ Ks. esim. Jalel Harchaouiin haastattelu: Siyaset 1.7.2020.

⁴ France 24 14.4.2020.

⁵ Reuters 10.6.2020.

⁶ Siyaset 1.7.2020.

⁷ Keskitalo 16.6.2020.

⁸ United Nations 8.7.2020.

⁹ AP/ Jordans et.al. 19.1.2020.

jouduttua vetäytymään. LNA:ta tukevat Venäjä ja Arabiemiraatit tukivat ehdotusta, mutta GNA:ta tukeva Turkki hylkäsi sen.¹⁰

LNA:n jouduttua vetäytymään osapuolet saattavat olla valmiita YK-vetoisiin neuvotteluihin, mutta niiden toteutuminen ei ole varmaa. Vaikka GNA:n ja LNA:n välillä käytäisiinkin neuvotteluita ulkovaltojen tuella, on Libyassa silti paljon paikallisia kysymyksiä, joita ei ole ratkaistu. Ei ole esimerkiksi kauaa siitä, kun Tripolissa käytiin taisteluita paikallisten aseellisten ryhmien kesken.¹¹

Taistelut keskittyivät alkuvuodesta edelleen Länsi-Libyaan, jossa käytiin taisteluita pääkaupungin Tripolin hallinnasta. UNSMILin mukaan väkivalta kiihtyi Libyassa alkuvuodesta 2020, mikä näkyi myös kasvaneina siviiliuhrilukuina.¹²

Armed Conflict Location & Event Data Projectin (ACLED) mukaan taistelut kiihtyivät maaliskuun puolivälissä, kun LNA kiihdytti taisteluita ja iskuja Tripolin valtaamiseksi. Alkuvuodesta se oli saanut runsaasti lisää aseistusta sekä ulkomaisia taistelijoita tuekseen. GNA:ta tukevat Turkin joukot aloittivat 26.3.2020 sotilasoperaation "Rauhan myrsky" työntääkseen LNA:n joukot pois Tripolista ja Misratan läheisyydestä, pääkaupungin itäpuolelta.¹³ GNA valtasi loputkin osat Tripolista 4.6.2020.¹⁴

Libya-tutkija Jalel Harchaouin mukaan taistelu Sirten kaupungista tulee olemaan kova ja se tulee määrittämään rajaa Itä- ja Länsi-Libyan välillä. Rannikkokaupunki Sirten lähistöllä sijaitsee Oil Crescent -niminen alue, jossa sijaitsee merkittävä määrä Libyan öljykentistä. Aseellinen selkkaus Libyassa ei ole vielä päättynyt, sillä maassa on paljon luonnonvaroja ja ulkovalloilla on eri intressejä Libyaan liittyen. Harchaouin mukaan aseellisen selkkauksen seuraavat askeleet ovat vielä hyvin epävarmoja.¹⁵

Egypti uhkasi 20.6.2020 sotilaallisella väliintulolla, jos GNA:n joukot ylittäisivät nykyisen rintamalinjan Sirten ja Jufran välillä eli etenisivät itään tai etelään. Arabiemiraatit ja Saudi-Arabia tukivat Egyptiä sen uhkauksessa.¹⁶ Turkki on uhannut etenevänsä kohti Sirteä Egyptin uhkauksesta huolimatta, mutta sen ilmavoimilla ei ole välttämättä riittävää kalustoa, jotta se pystyisi toteuttamaan oman uhkauksensa.¹⁷ Turkin hallintoa lähellä oleva Yeni Safak -lehti uutisoi kesäkuussa 2020, että Turkki on perustamassa laivastotukikohtaa Misratan kaupungin edustalle. Tämän seurauksena Egyptin armeijan uutisoitiin vahvistavansa laivastoaan.¹⁸ Itäosissa toimiva, LNA:ta tukeva hallitus (*House of Representatives*) pyysi 13.7.2020 Egyptiä osallistumaan Libyan sotaan ja tukemaan sitä taisteluissa Turkin tukemaa GNA:ta vastaan. Egyptin

¹⁰ Reuters 10.6.2020.

¹¹ Keskitalo 16.6.2020.

¹² UNSMIL 30.4.2020.

¹³ Carboni 9.4.2020.

¹⁴ Reuters/ al-Sahili 4.6.2020.

¹⁵ Siyaset 1.7.2020.

¹⁶ Reuters/ Mourad 21.6.2020.

¹⁷ Al-Monitor/ Gurcan 28.6.2020.

¹⁸ Al-Monitor/ Mikhail 1.7.2020.

osallistuminen uhkaa eskaloida Libyan aseellista selkkausta eri ulkovaltojen välillä.¹⁹

International Crisis Group arvioi kesäkuun 2020 Crisis Watch -katsauksessaan, että rintamalinjan siirryttyä kohti Sirten kaupunkia, on olemassa riski väkivaltaisuuksien kiihtymisestä alueella lähiviikkojen aikana.²⁰

1.2 Viimeaikaisia oikeudenloukkauksia

Ihmisoikeusjärjestö Human Rights Watchin mukaan Libyassa tapahtuu erilaisia oikeudenloukkauksia esimerkiksi toimittajia, seksuaalivähemmistöjä ja siirtolaisia, turvapaikanhakijoita ja pakolaisia kohtaan.²¹ Yhdysvaltojen ulkoministeriön vuotta 2019 käsittelevän ihmisoikeusraportin mukaan Libyassa tapahtuu vakavia oikeudenloukkauksia, kuten mielivaltaisia ja laittomia tappoja, pakotettuja katoamisia ja kidutusta, vapaan median rajoitusta ja väkivaltaa esimerkiksi toimittajia, poliitikkoja ja kansalaisyhteiskunnan toimijoita kohtaan.²² Tässä kappaleessa käsitellään viime aikoina erityisesti Tripolin alueella tapahtuneita oikeudenloukkauksia.

YK:n pääsihteerin mukaan rintamalinjan siirryttyä etelämmäs kostoiskut vastapuolen edustajiksi katsottuja henkilöitä kohtaan ovat lisääntyneet. Myös sosiaalista mediaa käytetään vihan ja väkivallan lietsomiseen jo valmiiksi herkässä yhteiskunnallisessa tilanteessa.²³ GNA:n joukkojen on raportoitu varastelleen valtaamillaan alueilla ja aiheuttaneen niillä tuhoa. Ainakin osissa tapauksissa kyseessä on epäilty olevan kostotoimia.²⁴

Ihmisoikeusjärjestö Human Rights Watch uutisoi 16.6.2020, että LNA:n joukot ovat kohdelleet kaltoin siviili- ja armeijapukuisia miehiä Ain Zaran alueella Tripolissa. Tekoja oli videoitu ja ladattu sosiaaliseen mediaan. Videolla yksi tekijöistä sanoo heidän olevan sidoksissa LNA:n pataljoonaan 646 (*Battalion 646*). Videon otsikon mukaan ainakin yksi uhri tapettiin jälkikäteen. Henkilöitä syytettiin GNA:n alaisiksi palkkasotureiksi ja videon mukaan henkilö oli pidätetty Abu Salimin alueella. Kansainvälinen rikustuomioistuim on tehnyt jo aiemmin LNA:n yhdestä komentajasta, Mahmoud al-Werfallista, etsintäkuulutuksen.²⁵

LNA:n vetäydyttyä Tarhounan kaupungista Tripolin kaakkoispuolelta ja sen lähistöltä alueelta löytyi lasten ja aikuisten ruumiita. GNA:n joukot löysivät paikallisesta sairaalasta 106 ruumista ja paikalliset ihmiset löysivät 8 joukkohautaa Tarhounan ympäriltä. Alue on ollut vuosia Kani-suvun ja sitä tukevien aseellisten ryhmien (*Kaniyat*) hallinnassa. Ryhmän liittolaissuhteet ovat vaihdelleet, mutta viimeksi se tuki LNA:ta.²⁶ Kansainvälisen rikustuomioistuimen syyttäjä totesi, että väitteet Tarhounasta ja sen ympäriltä

¹⁹ Reuters 14.7.2020.

²⁰ International Crisis Group 6/2020.

²¹ HRW 2020.

²² USDOS 2020, s. 1-2.

²³ United Nations 8.7.2020.

²⁴ UNSMIL 7.6.2020.

²⁵ HRW 16.6.2020.

²⁶ Reuters 16.6.2020.

löydetyistä joukkohaudoista ovat uskottavia ja kyse voi olla sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan.²⁷

YK:n ihmisoikeusneuvosto päätti 22.6.2020 tiedonhankintakomission perustamisesta Libyaan. Sen on tarkoitus tutkia ihmisoikeuksien ja kansainvälisen oikeuden loukkauksia.²⁸

Libyassa esiintyy edelleen myös muita ihmisoikeusloukkauksia esimerkiksi toimittajia kohtaan. YK:n väliaikaisen Libya-erityisedustajan mukaan media-alan työntekijöiden kohtaama pelottelu ja väkivalta ovat kasvaneet Libyassa²⁹. UNSMIL on dokumentoinut ajalla 1.5.2019–3.5.2020 vähintään 9 tapausta Itä- ja Länsi-Libyassa, joissa toimittaja tai bloggaaja on siepattu, vangittu mielivaltaisesti ja usein myös joutunut kidutuksen kohteeksi. Tripolissa esimerkiksi ammuttiin kaksi toimittajaa lokakuussa 2019 ja 3.4.2020 radioaseman johtaja katosi Tripolin itäpuolella.³⁰

Oikeuslaitoksen edustajia on siepattu sodan aikana. Maaliskuussa 2020 asianajajat ja tuomarit osoittivat eri puolilla Libya mieltään sieppauksia vastaan.³¹ Sieppausten ja muun väkivallan uhka heikentävät oikeuslaitoksen toimintakykyä.

Myös tavallisia ihmisiä siepataan Libyassa tavoitteena saada lunnaita. Alaikäinen tyttö siepattiin toukokuussa 2020 Kremian alueella Tripolissa. Sieppaajat vaativat Libya Heraldin mukaan 5 miljoonan Yhdysvaltain dollarin lunnaita. Hänet vapautettiin kaksi viikkoa sieppaamisen jälkeen.³² Libyassa tapahtuu myös mielivaltaisia pidätyksiä. Esimerkiksi Tarhounan kaupungissa Tripolin kaakkoispuolella on pidätetty mielivaltaisesti siviileitä ja taistelijoita ja kohdeltu heitä kaltoin.³³

Libyassa olevien siirtolaisten ja pakolaisten tilanne ei ole muuttunut ja he voivat edelleen kohdata väkivaltaa esimerkiksi aseellisten ryhmien ja ihmiskauppiaiden taholta.³⁴ Reutersin haastatteleman International Rescue Committee -järjestön Libya-johtajan mukaan näyttää siltä, että nyt pidätettynä on vähemmän siirtolaisia ja pakolaisia, mahdollisesti koronapandemian takia. Avustusjärjestöillä ei ole kuitenkaan tietoa, missä vapautetut tai pidätyskeskuksista poispäasseet henkilöt ovat.³⁵ The New Humanitarian -sivustolla ilmestyneen artikkelin mukaan GNA:n alaiset viranomaiset eivät pysty enää ruokkimaan pidätyskeskuksissa olevia, minkä takia merellä kiinni otettuja ihmisiä ei vietäisi keskuksiin.³⁶ YK:n pääsihteerin

²⁷ International Criminal Court 22.6.2020.

²⁸ UNSMIL 23.6.2020.

²⁹ Defender Center for Human Rights julkaisi alkuvuodesta 2020 vuosiraportin ihmisoikeustoimijoiden Libyassa kohtaamista oikeudenloukkauksista ja heidän riittämättömästä oikeusturvastaan. Raportin *Human Rights Defenders in Libya. Lack of Protection and Absence of Legislation* voi lukea [täältä](#).

³⁰ UNSMIL 3.5.2020.

³¹ ACLED 18.3.2020.

³² Libya Herald/ Zaptia 3.6.2020.

³³ UNSMIL 20.4.2020.

³⁴ Reuters 29.5.2020.

³⁵ Reuters/ Lewis 8.5.2020.

³⁶ The New Humanitarian/ Creta 26.2.2020.

mukaan arviolta 1 200 siirtolaista ja pakolaista on edelleen virallisissa pidätyskeskuksissa.³⁷ Määriä epävirallisissa pidätyskeskuksissa olevista henkilöistä ei mainittu lähteissä.

UNHCR:n täytyi sulkea siirtolaisille ja pakolaisille tarkoitettu transit-keskus Tripolissa tammikuussa 2020 aseellisten ryhmien häirinnän takia.³⁸ 7.5.2020 tehtiin raketti-iskuja Tripoliin rannikolle, lähelle tukikohtaa, johon kiinniotettuja siirtolaisia ja pakolaisia oltiin siirtämässä. 25 henkilön täytyi palata rannikkovartioston veneeseen pakoon tulitusta.³⁹ YK:n humanitaarisen avun Libya-koordinaattori sanoi 29.5.2020, että salakuljettajien käyttämää varastoa, jossa oli siirtolaisia, tulitettiin Mezdassa, Gharyanin eteläpuolella. Sen seurauksena 30 siirtolaista sai surmansa ja 11 haavoittui. Tapauksesta uutisoi myös Reuters.⁴⁰

2 Aseelliset toimijat

Useat aseelliset ryhmät Libyan länsi-, itä- ja eteläosissa hallitsevat turvallisuussektorin lisäksi pitkälti taloutta ja muita yhteiskunnan osia kontrolloimillaan alueilla. Vuosia jatkunut aseellinen selkkäus ja esimerkiksi asevientikiellon jatkuva rikkominen ovat mahdollistaneet sotatalouden syntymisen, jonka avulla eri aseelliset ryhmät voivat rahoittaa toimintaansa.⁴¹ Paikalliset ihmiset pyrkivät ylläpitämään hyviä suhteita aseellisiin ryhmiin, koska ne voivat helpottaa esimerkiksi peruspalveluiden saamisessa.⁴²

Tripolin eri osia kontrolloi neljä keskeistä aseellista ryhmää: *Tripoli Revolutionaries Brigade (TRB)*, *Nawasi Brigade*, *Special Deterrence Forces (SDF)* sekä *Abu Slim Central Security Unit*.⁴³ Ryhmät toimivat pääkaupungissa Tripolissa, eivätkä ne ole pyrkineet vahvistamaan otettaan pääkaupungin ulkopuolella. Tämä on johtanut valtion legitimitietin heikkenemiseen samalla kun ryhmien paikallinen valta-asema on kasvanut.⁴⁴ LNA:n Tripolin operaation alkamisen jälkeen pääkaupunkiin saapui myös muita aseellisia ryhmiä, ja neljän edellä mainitun aseellisen ryhmän vaikutusvalta heikkeni jonkin verran, muun muassa niiden sisäisten taisteluiden seurauksena.⁴⁵

Egyptiläisen itsenäisen uutissivuston, Mada Masrin haastatteleman misrataislähteen mukaan jotkin Tripoliin LNA:ta vastaan taistelemaan saapuneet aseelliset ryhmät ovat jääneet kaupungin eteläpuolelle pyrkien saamaan taloudellisia ja poliittisia etuja myöhemmässä vaiheessa.⁴⁶

Kuvatessaan turvallisuusvälikohtausten määriä Libyassa ACLED raportoi, että GNA:han sidoksissa olevat SDF ja TRB taistelivat keskenään Zawiyat al-

³⁷ United Nations 8.7.2020.

³⁸ Reuters/ Lewis 8.5.2020.

³⁹ Reuters/ Lewis 8.5.2020.

⁴⁰ UNSMIL 29.5.2020; Reuters 29.5.2020.

⁴¹ Eaton et.al. 3/2020, s. 3.

⁴² Eaton et.al. 3/2020, s. 15–16.

⁴³ Eaton et.al. 3/2020, s. 15.

⁴⁴ Eaton et.al. 3/2020, s. 17.

⁴⁵ Eaton et.al. 3/2020, s. 20.

⁴⁶ Mada Masr 4.7.2020.

Dahmanin alueella Tripolissa. GNA:n alainen sisäministeriö oli antanut SDF:lle määräyksen pidättää TRB:n sotilasjohtaja ja taisteluista käytiin pidätysketkellä.⁴⁷

Taisteluissa pääkaupungin Tripolin hallinnasta pääasialliset osapuolet ovat GNA ja LNA. Niillä on tukenaan sekä libyalaisia aseellisia ryhmiä sekä ulkovaltoja.

Turkki ja Qatar tukevat GNA:ta⁴⁸ ja sen rinnalla taistelee myös Sudanista ja Tsadista kotoisin olevia taistelijoita.⁴⁹ Turkilla on esimerkiksi taloudellisia intressejä tukea GNA:ta. Maat solmivat loppuvuodesta 2019 sopimuksen merirajoista, jotka mahdollistavat Turkille merenalaisten energiavarojen käytön.⁵⁰ Jo aiemmin maahan toimitetun sotakaluston lisäksi Turkki on vuodenvaihteesta 2019–2020 lähettänyt Libyaan Syyrian kansallisen armeijan (*Syrian National Army, SNA*) alaisuudessa taistelevia syyrialaisia sekä turkkilaisia sotilaita neuvonantajaksi, taistelijoiksi ja lennokkien käyttäjiksi.⁵¹

LNA:ta⁵², joka toimii Itä-Libyassa *de facto* hallitsijana, tukee idässä toimivien aseellisten ryhmien lisäksi myös maan eteläosissa toimivia aseellisia ryhmiä. Niiden avulla LNA sai laajempia alueita hallintaansa jo ennen hyökkäystään kohti Tripolia.⁵³

LNA:ta johtava sotamarsalkka Khalifa Haftar ilmoitti huhtikuussa 2020, että hän on "julkisen mandaatin" turvin ottamassa roolin maan hallitsijana. Ilmoituksen katsottiin sivuuttavan Itä-Libyassa istuvan siviilihallinnon (*House of Representatives*), jonka merkitys itäosissa on ollut vähäisempi Haftarin asejoukkojensa ollessa alueen tosiasiallinen hallitsija.⁵⁴ GNA sanoi Haftarin ilmoituksen olevan vallankaappausyritys. Ilmoitus nähtiin Haftarin pyrkimyksenä varmistaa rooli mahdollisissa tulevaisuudessa neuvotteluissa Libyan tilanteesta.⁵⁵ Ilmoituksen konkreettiset vaikutukset eivät käyneet ilmi kevään 2020 aikana.

LNA:n merkittäviä ulkomaisia tukijoita ovat Arabiemiraatit, Venäjä⁵⁶, Egypti ja Jordania.⁵⁷ Lisäksi LNA:n tukena taistelee palkkasotureita Sudanista⁵⁸ ja Tsadista.⁵⁹ Center for Strategic & International Studies -tutkimuslaitoksen mukaan huolimatta LNA:n vetäytymisestä pois Tripolista Venäjä on edelleen sitoutunut Haftarin tukemiseen, eikä se ole poistumassa maasta tai miehittämistään sotilastukikohdista. Tukikohdat ovat Venäjälle strategisesti tärkeitä sijainteja Välimerellä.⁶⁰

⁴⁷ ACLED 2020. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook, 2020. acleddata.com.

⁴⁸ BBC 6.1.2020.

⁴⁹ HRW 16.6.2020.

⁵⁰ Reuters 7.6.2020; Wehrey 23.1.2020.

⁵¹ Reuters/ Laessing et.al. 17.2.2020; Wehrey 23.1.2020.

⁵² Myös LAAF, Libyan Arab Armed Forces.

⁵³ Eaton et.al. 3/2020, s. 2-3.

⁵⁴ Reuters 27.4.2020.

⁵⁵ France 24 28.4.2020.

⁵⁶ France 24 14.4.2020.

⁵⁷ Reuters/ al-Warfalli 6.1.2020.

⁵⁸ ACLED 25.3.2020.

⁵⁹ HRW 13.2.2020.

⁶⁰ CSIS/ Katz & Bermudez Jr. 17.6.2020.

Venäjän hallintoon yhteyksiä omaavalla Wagner Groupilla⁶¹ on jopa 1 200 sotilasta Libyassa tukemassa Haftaria, käy ilmi YK luottamuksellisesta raportista, jonka tietoja julkaistiin toukokuussa 2020. Raportin tiedot perustuvat avointen lähteiden tietoihin ja Libyassa nähtyyn Wagner Groupiin yhdistettyyn sotakalustoon.⁶² Wagnerien toiminnasta Libyassa oli jo ennen kevättä 2020 viitteitä. Venäjän hallinto on kieltänyt tiedot.⁶³ Libya-tutkija Jalel Harchaouin heinäkuussa 2020 esittämän arvion mukaan Wagnereiden riveissä Libyassa on noin 25 000 palkkasotilasta. He ovat Harchaouin mukaan tehneen suurimman osan puolustustyöstä kesäkuun 2020 alun jälkeen.⁶⁴ Yhdysvaltain armeijan Afrikan komentokeskus AFRICOM tiedotti 15.7.2020, että Libyassa on 2 000 Wagnereihin kuuluvaa sotilasta.⁶⁵ Myös Center for Strategic & International Studies -tutkimuslaitoksen mukaan Wagnerit ovat olleet keskeisessä asemassa Venäjän Haftarille tarjoamassa sotilaallisessa tuessa.⁶⁶

Venäjän on raportoitu edesauttaneen syyrialaistaistelijoiden rekrytoimista Libyaan Syyriasta hallinnon kontrolloimilta alueilta. Reuters uutisoi toukokuussa 2020 rekrytoinnin kiihtyneen, ja että tuolloin Libyaan oli rekrytoitu lähes tuhat uutta syyrialaista palkkasotureiksi. Artikkelin mukaan yllä mainittu Wagner rekrytoi syyrialaisia Venäjän armeijan valvonnan alaisuudessa.⁶⁷ Jalel Harchaouin mukaan syyrialaistaistelijoiden määrä Venäjän lähettämänä kasvaa koko ajan.⁶⁸ Heinäkuussa 2020 hän arvioi heidän määräkseen 14 000 taistelijaa.⁶⁹

AFRICOM sanoi kesäkuussa 2020, että Venäjä on vienyt Libyaan hävittäjiä Syyriasta. AFRICOM oli kuvannut hävittäjiä eteläisessä Jufrassa sekä Sirtessä. Kaupunkien välillä sijaitsee LNA:n ja GNA:n välinen rintamalinja, jolle LNA vetäytyi.⁷⁰ Center for Strategic & International Studies -tutkimuslaitoksen mukaan Venäjän asevoimien läsnäoloa Jufran tukikohdassa on lisätty keväällä ja sinne on tuotu myös venäläistä ilmatorjuntakalustoa, mahdollisesti estämään Turkin ilmaiskuja.⁷¹ 30.6.2020 uutisoitiin, että useita Libyassa olevia venäläiskoneita operoidaan Latakiasta, Syyriasta, käsin. Niiden lisäksi Syyriasta on uutisen mukaan lentänyt Libyaan myös yksi Syyrian ilmavoimien lentokone.⁷²

ISIS on tehnyt edelleen joitain iskuja Libyassa, mutta sillä ei ole varsinaisesti hallussaan maa-alueita. Toukokuussa 2020 se teki iskuja LNA:n joukkoja

⁶¹ HRW 16.6.2020.

⁶² Reuters 6.5.2020.

⁶³ Reuters 23.6.2020; CSIS/ Katz & Bermudez Jr. 17.6.2020.

⁶⁴ The Red Line - Podcast 13.7.2020.

⁶⁵ AFRICOM 15.7.2020.

⁶⁶ CSIS/ Katz & Bermudez Jr. 17.6.2020.

⁶⁷ Reuters 7.6.2020.

⁶⁸ Siyaset 1.7.2020.

⁶⁹ The Red Line - Podcast 13.7.2020.

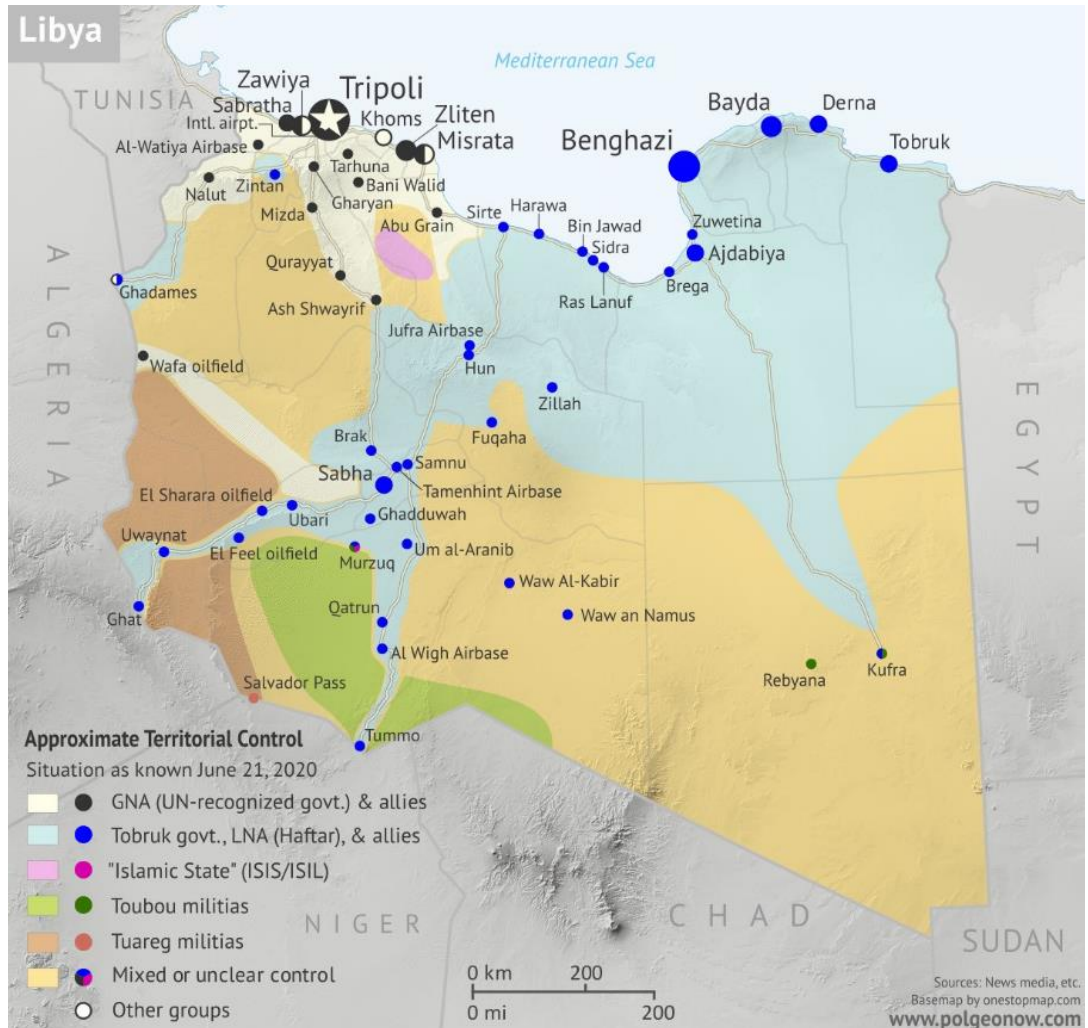
⁷⁰ Reuters 18.6.2020.

⁷¹ CSIS/ Katz & Bermudez Jr. 17.6.2020.

⁷² Itamilradar 30.6.2020.

kohtaan Murzuqin maakunnassa⁷³ ja Tamanhintin alueella Seban maakunnassa eteläisessä Libyassa.⁷⁴

3 Alueiden hallinta ja taistelualueet

Libya, alueiden hallinta 22.6.2020. Polgeonow 22.6.2020
<http://members.polgeonow.com/?zx=5771cfe354c24430>.

ACLEDin 9.4.2020 julkaisemasta [kartasta](#) näkyvät alueet, joista on raportoitu aseellisia taisteluja ja iskuja 29.3.–4.4.2020.⁷⁵

Keväällä 2020 on raportoitu taisteluista erityisesti Tripolin eteläisissä osissa sekä ilmasta käsin tehdyistä iskuista syvemmälle Tripoliin. ACLED raportoi esimerkiksi 4.3.2020 LNA:n ja GNA:n välisistä taisteluista Tripolissa ja al-Jufaran/al-Jfaran piirikunnassa aivan Tripolin lounaispuolella. Kymmenittäin ihmisiä menehtyi,

⁷³ ACLED 3.6.2020; Reuters 25.5.2020.

⁷⁴ ACLED 3.6.2020.

⁷⁵ Carboni 9.4.2020.

mutta ACLED ei erottele, olivatko he siviileitä.⁷⁶ ACLED raportoi 15.4.2020, että taistelut Tripolin ympäristössä kiihtyivät jälleen. GNA ja LNA taistelivat Tripolin eteläosissa sijaitsevien Wadi al-Rabien, Ain Zaran ja Mashru al-Hadban alueilla. LNA jatkoi iskujen tekemistä Tripoliin ja GNA iski drooneilla LNA:n huoltoreitteihin Tarhunassa ja Bani Walidissa. Osa iskuista osui siviilikohteisiin.⁷⁷

UNSMIL raportoi 20.4.2020, että ainakin 28 siviiliä sai surmansa tai haavoittui mielivaltaisten iskujen lisäännyttyä siviilialueilla Ain Zarassa, al-Swanissa, Tareeq al-Shookissa, Souq al-Jumassa, al-Krimyassa, al-Furnajissa ja Aradassa.⁷⁸

UNSMILin mukaan toukokuun alusta lähtien summittaisten iskujen määrä oli kasvanut ja 1. – 8.5. ainakin 15 siviiliä kuoli ja 50 haavoittui Abu Salimin, Tajouran, al-Hadba al-Badrin, Zanatan ja Zawit al-Dahmanin alueilla. UNSMILin mukaan Tripolin Zawiat al-Dahmanin kaupunginosaa pommitettiin 8.5.2020. Ainakin 2 siviiliä kuoli ja 3 haavoittui. 6.5.2020 asuintaloihin iskettiin Abu Salimin kaupunginosassa ja ainakin yksi ihminen kuoli ja 27 haavoittui. Samana päivänä Tajourassa sijaitseviin koteihin iskettiin raketein ja 3 henkilöä kuoli ja 10 haavoittui. 5.5.2020 al-Hadban kaupunginosassa tehtiin iskuja taloihin ja 2 siviiliä kuoli ja 3 haavoittui.⁷⁹

Taisteluita GNA:n ja LNA:n välillä on käyty myös laajemmalla alueella Länsi-Libyassa, esimerkiksi Garabullin alueella, Tripolin itäpuolella.⁸⁰

GNA valtasi 13.4.2020 Sormanin ja Sabrathan kaupungit LNA:lta. Ne sijaitsevat rannikolla Tripolin länsipuolella.⁸¹ Valtauksia edelsivät kiivaat taistelut ja lennoki-iskut.⁸² Aluemenetysten jälkeen LNA aloitti kiivaat ilmapommitukset Tripoliin Mitigan lentokentän ympäristöön. Iskuja osui esimerkiksi asuinrakennuksiin.⁸³ Myös toukokuun alussa raportoitiin intensiivisestä pommituksesta Tripolin eteläosien siviilialueille, esimerkiksi Abu Salimin kaupunginosaan. Iskuja tehtiin ilmaiskuina sekä tykkituloilla. Paikallisten ihmisten mukaan pommitus oli pahinta pitkään aikaan.⁸⁴

GNA sai vallattua tärkeän al-Watiyan ilmatukikohdan 18.5.2020. Se sijaitsee Tripolista lounaaseen. GNA valtasi alueita myös Tripolin esikaupunkialueella.⁸⁵

Siitä huolimatta, että LNA:n joukot joutuivat vetäytymään edellä mainituilta alueilta, onnistui sen silti tehdä ilmaiskuja Tripoliin. Reuters raportoi 31.5.2020, että LNA teki iskuja puistoon Hay al-Andalusin kaupunginosaan. Iskujen seurauksena 5 ihmistä kuoli ja 12 haavoittui. YK tuomitsi iskut.⁸⁶

LNA:n sotilasoperaatio pääkaupungin valtaamiseksi näytti yhä vaikeammalta toukokuussa edellä mainittujen aluemenetysten takia. Lisäksi GNA valtasi

⁷⁶ ACLED 4.3.2020.

⁷⁷ ACLED 15.4.2020.

⁷⁸ UNSMIL 20.4.2020.

⁷⁹ UNSMIL 8.5.2020.

⁸⁰ ACLED 6.5.2020.

⁸¹ France 24 14.4.2020; Aljazeera 14.4.2020.

⁸² Reuters 13.4.2020.

⁸³ France 24 14.4.2020.

⁸⁴ Reuters 11.5.2020.

⁸⁵ ACLED 3.6.2020; Reuters 18.5.2020.

⁸⁶ Reuters 31.5.2020.

toukokuun lopulla osia Tripolin eteläisistä osista ja Asaban, Tarhounaan johtavalla huoltoreitillä sijaitsevan kaupungin.⁸⁷ GNA valtasi loputkin osat Tripolista 4.6.2020.⁸⁸

GNA valtasi Tarhounan sekä sen eteläpuolella sijaitsevan Bali Walidin kaupungin ja siellä olevan ilmatukikohdan. LNA veti kesäkuun alussa joukkonsa Tarhounasta Sirteen ja Jufraan.⁸⁹

Taisteluita on käyty myös Misratan ja Sirten kaupunkien välisellä alueella. Misrata on GNA:ta tukevien joukkojen hallinnassa ja LNA:ta tukevat joukot valtasivat Sirten tammikuussa 2020.⁹⁰ Sirten valtaus tuolloin onnistui, koska siellä olleet misratalaisjoukot vetäytyivät ja paikallinen aseellinen ryhmä, Prikaati 604, vaihtoi puolta LNA:n hyväksi.⁹¹ LNA:n vallattua Sirten GNA on tehnyt ilmaiskuja Sirten maakuntaan.⁹²

GNA aloitti operaation Sirten takaisinvaltaamiseksi sen jälkeen, kun LNA oli vetäytynyt Tripolista ja GNA vallannut strategisesti tärkeän Tarhounan.⁹³ GNA yritti vallata Sirteä kesäkuun alussa, mutta epäonnistui,⁹⁴ ja nyt se piirittää edelleen Sirten kaupunkia.⁹⁵ Rintamalinja on pysynyt pitkälti muuttumattomana 10.6.2020 jälkeen, mutta molemmat osapuolet ovat vahvistaneet asemiaan.⁹⁶ Mada Masrin tietojen mukaan GNA ja erityisesti Turki ovat vähentäneet taisteluita, koska ne pyrkivät estämään aseellisen yhteenoton Wagnereiden, Venäjän hallintoon kytköksissä olevien palkkasotureiden kanssa.⁹⁷ Heinäkuun puolivälissä Sirten taisteluiden todettiin voivan alkaa minä päivänä tahansa.⁹⁸

26.6.2020 raportoitiin, että venäläiset palkkasoturit olivat saapuneet Shararan öljykentille. Niiden tarkoituksena oli estää öljyntuotanto, jonka jatkamista monet maat ovat vaatineet. Öljykentät sijaitsevat pitkälti LNA:n hallitsemilla alueilla. Kansainvälisen sopimuksen mukaan öljyä voidaan kuitenkin viedä maasta vain Tripolissa olevan kansallisen öljy-yhtiön (*National Oil Corporation*, NOC) kautta. Öljy on merkittävä tulonlähde Libyalle. Öljyn tuotannon katkaisemista voi siten käyttää sotilaallisena ja poliittisena painostuskeinona.⁹⁹

YK:n pääsihteerin mukaan tunnistamattomat sotakoneet tekivät 5.7.2020 iskun GNA:n aiemmin keväällä valloittamaan al-Watiyan lentotukikohtaan.¹⁰⁰

⁸⁷ Reuters 22.5.2020.

⁸⁸ Reuters/ al-Sahili 4.6.2020.

⁸⁹ Reuters 5.6.2020.

⁹⁰ France 24 14.4.2020.

⁹¹ Reuters/ al-Warfalli 6.1.2020.

⁹² ACLED 8.4.2020.

⁹³ ACLED 10.6.2020.

⁹⁴ Mada Masr 4.7.2020.

⁹⁵ ACLED 17.6.2020.

⁹⁶ United Nations 8.7.2020.

⁹⁷ Mada Masr 4.7.2020.

⁹⁸ The Red Line - Podcast 13.7.2020.

⁹⁹ Reuters 26.6.2020.

¹⁰⁰ United Nations 8.7.2020.

Reutersin uutisen mukaan turkkilaislähde on sanonut Turkin perustavan Libyaan kahta sotilastukikohtaa, joista toinen sijaitsee al-Watiyassa.¹⁰¹

3.1 Mitigan lentokentän turvallisuustilanne

Mitigan lentokenttä on pääkaupunki Tripolin ainoa lentokenttä, joka on ajoittain toiminnassa.¹⁰² Se on ollut usein suljettu sinne tehtyjen iskujen takia ja lentoja on ajoittain peruttu.¹⁰³ LNA on tehnyt lentokentälle iskuja, koska se sanoo Turkin käyttävän sitä sotilastukikohtana. GNA on kieltänyt tämän.¹⁰⁴ Reuters uutisoi 12.2.2020, että LNA oli kieltänyt YK:ta käyttämästä Mitigan lentokenttää, koska LNA katsoo kentän olevan sotilaskohde. YK oli aiemmin syyttänyt Haftarin joukkoja sitä, etteivät ne olleet päästäneet YK:n henkilökuntaa maahan kentän kautta.¹⁰⁵

Reuters uutisoi 27.2.2020, että lennot Mitigan lentokentällä oli peruutettu sinne tehdyn tykistötulen takia.¹⁰⁶ Kiihtyneiden raketti-iskujen ja tykistötulen jälkeen kaikki lennot ilmoitettiin siirrettäviksi Misrataan.¹⁰⁷ Huhtikuussa 2020 Misratan lentokenttä oli ainut kansainvälisille lennoille tarkoitettu lentokenttä, koska Mitigan kenttä oli suljettu toistuvien raketti-iskujen takia.¹⁰⁸ Misrata sijaitsee rannikolla noin 200 kilometriä Tripolista itään ja on GNA:ta tukevien aseellisten ryhmien hallinnassa. Myös Misratan lentokenttää käytettäessä on ollut aseellisten iskujen mahdollisuus.¹⁰⁹

GNA julisti maaliskuun puolivälissä kansallisen hätätilan koronaviruksen takia. Samalla se sulki kaikki lentokentät ja satamat 16.3.2020 alkaen.¹¹⁰

Libya Observer uutisoi 23.6.2020 Mitigan lentokentän tilanteesta, mutta uutisesta välittyi ristiriitainen kuva kentän kunnosta ja toimintavalmiudesta. Liikenneministeriön alivaltiosihteeri oletti lentoliikenteen jatkuvan Mitigan lentokentällä "muutaman viikon sisällä". Uutisen mukaan LNA:n iskut lentokentälle ovat kuitenkin "tuhonneet sen täysin".¹¹¹

IOM raportoikin 30.6.2020, että vain Misratan lentokenttä on auki ja sekin vain ulkomaille koronapandemian takia jumiin jääneille ja maahan palaaville libyalaisille. Kesäkuussa 2020 noin 3 400 libyalaista oli palannut maahan Misratan lentokentän kautta. Lisäksi libyalaisia oli palannut käyttäen muita, maan itäosissa sijaitsevia lentokenttiä, sekä maareittejä pitkin. Mitigan lentokentän tilannetta ei mainittu IOM:n liikkumisrajoituksia kuvaavassa katsauksessa, mutta ei myöskään, että sitä kautta olisi matkustettu maahan.¹¹²

¹⁰¹ Reuters 5.7.2020.

¹⁰² France 24 14.4.2020.

¹⁰³ Reuters 4.3.2020.

¹⁰⁴ Reuters 11.5.2020.

¹⁰⁵ Reuters 12.2.2020.

¹⁰⁶ Reuters 27.2.2020.

¹⁰⁷ Reuters 4.3.2020.

¹⁰⁸ Carnegie Middle East Center/ Young 6.4.2020.

¹⁰⁹ Carnegie Middle East Center/ Young 6.4.2020.

¹¹⁰ Reuters 14.3.2020.

¹¹¹ Libya Observer/ Golden 23.6.2020.

¹¹² IOM DTM 30.6.2020.

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) julkaisee internet-sivuillaan vapaasti saatavilla olevia tietoja turvallisuusvälikohtauksista eri maissa. ACLEDin tiedoista käy ilmi, että ajalla 1.1.–30.6.2020 tapahtui yhteensä 46 Mitigan lentokenttää koskevaa turvallisuusvälikohtausta. Näistä 43 oli tykistötulella tai ohjuksilla tehtyjä iskuja. Lisäksi yhdessä tapauksessa LNA ampui alas GNA:n operoiman lennokin lentokentän lähellä, yhdessä tapauksessa LNA ja GNA taistelivat lentokentän läheisyydessä ja yhdessä tapauksessa LNA teki ilmaiskun ja ampui ankaralla tykistötulella Turkin operaatiohuoneeseen lentokentälle.¹¹³

ACLEDin tietojen mukaan ajalla 1.1.–30.6.2020 Mitigan lentokentälle tai lentokenttää kohti tehdyissä iskuissa kuoli 3 siviiliä ja loukkaantui 13. Lisäksi lentokenttään kohdistuneita materiaalivehinkoja raportoitiin 12 tapauksessa. Kaikista materiaalivehingoista ei luultavasti ole raportoitu, sillä suurimassa osassa tapauksista mainitaan vain siviiliuhrit. Iskuja on kuitenkin tehty raketein ja tykistötulella, jolloin oletettavaa on, että iskut ovat saaneet aikaan jonkinlaista materiaalivehinkoa lentokenttäalueella.¹¹⁴

Airwars ja New America -uutissivusto raportoivat tammi-maaliskuussa 2020 yhteensä 28 ilmasta käsin tehtyä iskua Mitigan lentokentälle.¹¹⁵

ACLED raportoi 4.3.2020, että LNA teki mittavia iskuja Mitigan lentokentälle ja sen lähellä oleviin asuinalueisiin.¹¹⁶ France 24 raportoi 14.4.2020, että LNA teki ilmaiskuja useisiin koteihin Mitigan lentokentän läheisyyteen.¹¹⁷ Reuters viittaa 9.5.2020 julkaistussa uutisessa kansallisen öljy-yhtiön (*National Oil Corporation*, NOC) Facebook-sivuillaan antamaan tietoon, jonka mukaan lentokoneiden polttoainesäiliöihin Mitigan lentokentällä tehtiin iskuja. Niistä seurasi tulipaloja.¹¹⁸ Myös seuraavana päivänä lentokentälle tehtiin raketti-iskuja. Sirpaleita osui lähdössä olleeseen matkustajakoneeseen.¹¹⁹

4 Konfliktin intensiteetti

Libya-tutkija Rebecca Murreyn mukaan LNA:n tykistötulella tehtyjen iskujen tarkoituksena on, sotilaskohteiden valtaamisen lisäksi, kohdistaa summittaista väkivaltaa Tripolin väestöön ja siten aiheuttaa ihmisissä pelkoa.¹²⁰ Taistelussa Tripolista on Libya-asiantuntija Frederic Wehrein mukaan käytetty eniten aseistettuja lennokkeja kuin missään aiemmassa sodassa. Arabiemiraatit tuovat niitä Libyaan LNA:n tueksi ja Turkki GNA:n.¹²¹

¹¹³ ACLED 2020. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook, 2020. acleddata.com.

¹¹⁴ ACLED 2020. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook, 2020. acleddata.com.

¹¹⁵ New America & Airwars 2.6.2020c.

¹¹⁶ ACLED 4.3.2020.

¹¹⁷ France 24 14.4.2020.

¹¹⁸ Reuters 9.5.2020.

¹¹⁹ Reuters 11.5.2020.

¹²⁰ Carnegie Middle East Center/ Young 6.4.2020.

¹²¹ Time/ Wehrey 12.2.2020.

UNSMILin mukaan vuoden 2020 tammi-maaliskuussa siviiliuhrit johtuivat pääasiassa maataisteluista, kohdistetuista tapoista (*targeted killings*), ilmaiskusta sekä räjähteistä. Järjestö esitti huolensa summittaisten iskujen jatkumisesta, siviileihin siviilialueilla kohdistetuista iskuista, raketti-iskujen ja tykistötulen seurauksena koituneista siviiliuhreista ja LNA:han liitoksissa olevien taistelijoiden tekemistä kohdistetuista tapoista.¹²² Toukokuussa 2020 UNSMIL raportoi edelleen siviilivahingoista summittaisten iskujen seurauksena. Iskuja on tehty tykistötulella sekä raketein.¹²³ Toukokuusta eteenpäin LNA:n vetäytyessään menettämilleen alueille jättämät räjähdesaasteet korostuivat siviilivahinkojen aiheuttajina.¹²⁴

Human Rights Watch uutisoi helmikuussa 2020, että Tripolin taisteluissa on käytetty rypälepommeja. Järjestön mukaan LNA ampui niitä 2.12.2019 Tripolin eteläosiin al-Jfaran alueelle. Human Rights Watchin tiedossa ei ollut iskuista aiheutuneita siviilivahinkoja. Alueella on asuntoja ja maanviljelysmaata.¹²⁵

Maailman terveysjärjestö WHO (*World Health Organization*) on tilastoinut terveydenhuollon kohteisiin tehtyjä iskuja. Aseelliset iskut on tehty Libyassa raskasta aseistusta¹²⁶ tai pienaseita¹²⁷ käyttäen. Lisäksi yhdessä tapauksessa kyseessä oli sieppaus tai pidätys¹²⁸ ja yhdessä tapauksessa tapa oli tilastoitu kategoriaan "muut välikohtaukset"^{129, 130}.

4.1 Turvallisuusvälikohtausten määrä tammi-kesäkuussa 2020

Tässä kappaleessa tuodaan ilmi tammi-kesäkuussa 2020 tapahtuneita, raportoituja turvallisuusvälikohtauksia. Jos raportointi kattaa myös siviiliuhreja, niin ne on mainittu myös tässä, jotta saadaan parempi kuva siviiliuhreja aiheuttaneista välikohtauksista. Siviiliuhrien määriä tarkastellaan myös kappaleessa 4, *Siviiliuhrit tammi-kesäkuussa 2020*.

Julkisesti saatavilla olevan ACLED-konfliktitietokannan mukaan Tripolin alueella tapahtui 1.1.–30.6.2020 yhteensä 536 turvallisuusvälikohtausta, jotka koostuivat taisteluista (158), räjähd- ja ilmaiskusta (367) sekä väkivallasta siviilejä vastaan (11).¹³¹ Viimeiseen kategoriaan kuuluu esimerkiksi sieppauksia. Räjähd- ja ilmaiskut koostuvat ilmaiskujen lisäksi tykistötulesta ja ohjusiskuista (*shelling/artillery/missile attack*) sekä räjähteistä ja miinoista.

¹²² UNSMIL 30.4.2020.

¹²³ UNSMIL 8.5.2020.

¹²⁴ UNSMIL 6.7.2020.

¹²⁵ HRW 13.2.2020.

¹²⁶ Näitä ovat WHO:n mukaan tuliaseet, tankit, ohjukset, pommit ja kranaatinheittimet.

¹²⁷ Näitä ovat WHO:n mukaan puukot, tiilet, kepit, käsiaseet, kranaatit ja räjähteet.

¹²⁸ Tämä tapahtui WHO:n mukaan 22.4.2020. UNSMIL raportoi hieman myöhemmin lääkärin sieppauksesta ja tappamisesta Ain Zarassa. UNSMIL 30.4.2020.

¹²⁹ Tämä tapahtui WHO:n mukaan 6.4.2020. Reuters raportoi tuolloin, että Abu Salimissa sairaalaan tehtiin raketti-isku. Reuters 6.4.2020.

¹³⁰ WHO [päiväämätön].

¹³¹ ACLED [päiväämätön].

Raportoituja taisteluita oli yhteensä 158 ja ne ajoittuivat seuraavasti:

Tammikuussa raportoitiin 14 tapausta, helmikuussa 7 tapausta, maaliskuussa 46 tapausta, huhtikuussa 47 tapausta, toukokuussa 40 tapausta¹³² ja kesäkuussa raportoitiin 4 tapausta. Vain tammikuussa raportoitiin siviilikuolonuhreja, tuolloin 5 henkilöä sai surmansa.¹³³

Raportoituja tykistötulen käyttöä ja ohjuskuja oli yhteensä 340 tapausta ja ne ajoittuvat seuraavasti:

Tammikuussa tapauksia raportoitiin 19. Niissä sai surmansa 4 ja haavoittui 13 siviiliä. Helmikuussa tapauksia raportoitiin 41. Niissä sai surmansa 7 ja haavoittui 42 siviiliä. Maaliskuussa tapauksia raportoitiin 80. Niissä sai surmansa 11 ja haavoittui 37 siviiliä. Huhtikuussa tapauksia raportoitiin 107. Niissä sai surmansa 14 ja haavoittui 50 siviiliä. Toukokuussa tapauksia raportoitiin 89. Niissä sai surmansa 29 ja haavoittui 109 siviiliä. Kesäkuussa tapauksia raportoitiin 3. Tuolloin ei raportoitu siviiliuhreja.¹³⁴

Ilma- ja lennokki-iskuja raportoitiin yhteensä 14 ja ne ajoittuvat seuraavasti:

Tammikuussa tapauksia raportoitiin 6. Niissä sai surmansa 1 ja haavoittui 3 siviiliä. Lisäksi 30 aseistamatonta kadettia sai surmansa ja 33 haavoittui LNA:ta tukevien ryhmien tai Arabiemiraattien tekemässä ilmaiskussa sotilasakatemiaan Hadbaan, Tripoliin. Helmikuussa ei raportoitu iskuja. Maaliskuussa iskuja raportoitiin 3, huhtikuussa 3 ja toukokuussa 2. Helmi-toukokuussa ei raportoitu siviiliuhreja.¹³⁵

Raportoidut räjähteet ja miinat:

Toukokuussa räjähdyksiä raportoitiin 4 ja niissä sai surmansa 5 siviiliä. Kesäkuussa räjähdyksiä raportoitiin 9 ja niissä sai surmansa 11 ja haavoittui 23 siviiliä.¹³⁶

Raportoidut tapaukset väkivallasta siviileitä kohtaan (yhteensä 8 tapausta):

- 3.1.2020 tuntemattomat asemiehet ammuskelivat tripolilaissairaalan sisällä. ACLED ei raportoinut siviiliuhreista.
- 9.1.2020 kaksi eritrealaista pakolaista ammuttiin pidätyskeskuksessa Tripolissa.
- 12.1.2020 (arvioitu päivämäärä) LNA:n joukot tappoivat 6 siviiliä, jotka yrittivät lähteä kotoaan Ain Zaran ja Salahuddinin välissä. Libyan Punainen Puolikuu löysi ruumiit muutama viikko tapahtuman jälkeen.

¹³² Näihin lukeutuu 8 tapausta, jotka raportoitiin tapahtuneen 18.–28.5.2020, kun GNA valtasi alueita takaisin.

¹³³ ACLED 2020. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook, 2020. acleddata.com.

¹³⁴ ACLED 2020. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook, 2020. acleddata.com.

¹³⁵ ACLED 2020. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook, 2020. acleddata.com.

¹³⁶ ACLED 2020. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook, 2020. acleddata.com.

- *Spesial Deterrance Forces* (SDF) sieppasi Afriqiyah Airwaysin johtajan 1.3.2020 kotinsa edustalta. Hänet vapautettiin 5.3.2020. Hänet siepattiin uudelleen 7.3.2020.

- 7.4.2020 poliisikomentaja tappoi miehen Tripolissa. ACLEDin lähteessä ei kerrottu teon syytä.

- Nawasi Brigade sieppasi miehen (siviilin) 21.4.2020.

- 29.5.2020 tuntematon aseellinen ryhmä tappoi sisäisesti siirtymään joutuneen tawerghalaisen¹³⁷ henkilön hänen perheensä edessä al-Falahin pakolaisleirillä Abu Salimissa.¹³⁸

Ilmasta käsin tehdyt iskut ovat keskeinen sodankäynnin keino Libyassa. Uutissivusto New America ja ilmaiskuja eri maissa kartoittava Airwars ovat dokumentoineet yhteensä 4 349 Libyassa syyskuun 2012 ja 5.2.2020 välillä tehtyä ilmaiskua. Arviot siviiliuhreista tältä ajalta vaihtelevat 611 ja 899 kuolonuhrin ja 871 ja 1 384 haavoittuneen välillä. Vuonna 2019 tehtiin yli 1 600 ilmaiskua, näistä 1 087 Tripoliin. 2.6.2020 julkaistussa raportissa on huomioitu myös arabiankielisiä lähteitä, koska pelkät englanninkieliset lähteet eivät anna kokonaiskuvaa tilanteesta.¹³⁹

Raportissa on dokumentoitu tammi-maaliskuussa eri osapuolten tekemät, seuraavat määrät ilmaiskuja Tripoliin¹⁴⁰. Alla on ilmoitettu Tripoliin tehtyjen iskujen määrä, selkeästi siviili-kohteisiin tehtyjen iskujen määrä sekä Mitigan lentokentälle tehtyjen iskujen määrä.

Tammikuussa raportoitiin yhteensä 86 iskua. Ne jakaantuivat eri tekijäosapuolten kesken seuraavasti:

LNA: yhteensä: 41; siviili-kohteet: 2 sairaalaa (Sugar Hospital ja Al Safwal Hospital); Rajab Al Naab -koulu; Mitigan lentokenttä: 8.

Tekijä tuntematon: yhteensä: 33; siviili-kohteet: Nasser-yliopisto; kulttuuriministeriö; Al Fatih -yliopisto; 7 April Camp, Janzur; Mitiga lentokenttä: 1.

GNA: yhteensä: 6.

LNA/UAE: yhteensä: 2.

Useamman tekijän tai vahvistamaton LNA:n tai GNA:n tekemät iskut: 4.

Helmikuussa raportoitiin yhteensä 115 iskua. Ne jakaantuivat eri tekijäosapuolten kesken seuraavasti:

¹³⁷ Yhteensä noin 48 000 Tawerghan kaupungista kotoisin olevaa ihmistä on ollut sisäisesti siirtymään joutuneina jo kahdeksan vuotta ja heidän paluunsa kotiin on pääosin estetty. Ks. esim. HRW 24.1.2019.

¹³⁸ ACLED 2020. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook, 2020. acleddata.com.

¹³⁹ New America & Airwars 2.6.2020b.

¹⁴⁰ New America & Airwars 2.6.2020c.

LNA yhteensä: 37; siviilikohteet: Zubair-moskeija; Tripolin yliopisto (2 iskua); Mitigan lentokenttä: 7.

Tekijä tuntematon yhteensä: 60; siviilikohteet: 7 April Camp, Janzur; Al Fatih -yliopisto; Mitigan lentokenttä: 2. Lisäksi helmikuussa yksi tuntemattoman tekijän isku osui tuntemattomaan kohteeseen.

GNA: yhteensä: 11.

Tekijä epäselvä: yhteensä: 1.

Useamman tekijän tai vahvistamaton LNA:n tai GNA:n tekemiä iskuja: yhteensä 5; siviilikohteet: Maimouna Bint Al-Hareth -koulu.

Turkki: yhteensä: 1.

Maaliskuussa raportoitiin yhteensä 112 iskua. Ne jakaantuivat eri tekijäosapuolten kesken seuraavasti:

LNA: yhteensä: 33, siviilikohteet: Khalifa Al-Hajjaji -koulu; Halima Saadia -koulu; Kahily-moskeija, Ain Zara; Kahily-klinikka, Ain Zara; Mitigan lentokenttä: 4.

Tuntematon tekijä yhteensä: 70; siviilikohteet: Nasser-yliopisto; Al Toghar -moskeija; Al Fatih -yliopisto; Mitigan lentokenttä: 6.

GNA yhteensä: 7.

Useamman tekijän tai vahvistamaton, LNA:n tai GNA:n tekemiä iskuja: 2.¹⁴¹

4.2 Räjähdesaasteet

LNA:n vetäytyttyä Tripolin eteläosista räjähdesaasteiden vaikutus siviiliuhrien määrään on kasvanut. Miinojen ja muiden räjähdesaasteiden raivaus jatkuu edelleen.

Ennen vetäytymistään Tripolista LNA asetti sinne jalkaväkimiinoja¹⁴² esimerkiksi asuinrakennuksiin.¹⁴³ LNA:n taakseen jättämiä miinoja on räjähtänyt, esimerkiksi kun sisäisesti siirtymään joutuneita ihmisiä on palannut takaisin kotialueilleen. Osassa tapauksista niitä on yritetty purkaa miinanraivaajien toimesta ja ne ovat räjähtäneet. ACLEDin raportoimat tapaukset painottuvat eteläiseen Tripoliin. Se raportoi siviiliuhreja vaatineista räjähdyksistä Mashru al-Hadhaban, Ain Zaran, Wadi al-Rabien, Salahuddinin ja Airport Roadin alueilla¹⁴⁴ sekä Khallat Farjanissa¹⁴⁵.

Myös UNSMIL on raportoinut Tripolin eteläpuolella sijaitsevista Ain Zaran ja Salahuddinin kaupunginosissa räjähteiden asentamisista siviilialueille, esimerkiksi asuinrakennuksiin. Ne ovat aiheuttaneet siviilivahinkoja esimerkiksi

¹⁴¹ New America & Airwars 2.6.2020a.

¹⁴² France 24/ Hammani et.al. 8.7.2020.

¹⁴³ Reuters/ al-Sahili 4.6.2020.

¹⁴⁴ ACLED 2020. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook, 2020. acleddata.com.

¹⁴⁵ ACLED 17.6.2020.

ihmisten palattua koteihinsa taisteluiden lakattua alueella¹⁴⁶ tai miinanraivaajien purkaessa miinoja.¹⁴⁷

UNSMIL raportoi 25.5.2020, että Ain Zaran ja Salahuddinin kaupunginosissa Tripolissa asukkaita oli kuollut ja haavoittunut heidän koteihinsa tai niiden lähelle asetettujen räjähteiden räjähtäessä. Järjestön mukaan iskujen tarkoituksena oli kylvää pelkoa asukkaissa, eikä räjähteitä oltu asennettu sotilaallisessa tarkoituksessa.¹⁴⁸

Länsi-Libyassa GNA:n alaiset poliisi- ja sotilasinsinöörit ovat saaneet YK:lta koulutusta räjähdettäneiden poistamiseen.¹⁴⁹ Räjähdesaasteiden uhrien auttamiseksi on perustettu kenttäsairaaloita.¹⁵⁰

AFRICOM tiedotti 15.7.2020, että venäläinen Wagner Group on kesäkuusta 2020 lähtien asentanut jalkaväkimiinoja Tripolin ja Sirten välille.¹⁵¹

5 Siviiliuhrit tammi-kesäkuussa 2020

Tässä raportissa on käytetty UNSMILin¹⁵² ja ACLEDin dokumentoimia tietoja siviiliuhreista Tripolissa. Molempien tiedot ovat julkisesti saatavilla järjestöjen internet-sivuilla. Siviiliuhrien määrät eroavat jonkin verran toisistaan. Erot ACLEDin ja UNSMILin tilastoissa voivat selittyä sillä, että ACLEDin tiedot perustuvat pääosin libyalaisiin uutislähteisiin, kun taas UNSMIL verifioi osan tapahtumista paikan päällä Libyassa. UNSMIL myös huomauttaa, että tietojen varmentamisessa kestää joskus pitkäänkin ja siten sen antamat tiedot voivat muuttua. Järjestö mainitsee usein ilmoittamiensa uhrilukujen olevansa vähimmäismääriä.

Myös ACLED ilmoittaa raportoidessaan siviiliuhreista alhaisimman vahvistetun luvun, osa luvuista kuvaa siten vähintään kuolleiden tai haavoittuneiden määriä ja ne saattavat todellisuudessa olla suurempia. Lisäksi ACLED ilmoittaa joissain kohdissa, että iskusta on aiheutunut haavoittuneita ("wounded") (esim. 13.2.2020 raketti-isku Tripolin yliopistoon).¹⁵³ Näitä ei ole laskettu tähän tilastoon mukaan ja siten alla olevat tilastot esittävät todellisuutta vähemmän sekä kuolleita että haavoittuneita.

¹⁴⁶ UNSMIL 25.5.2020.

¹⁴⁷ UNSMIL 6.7.2020.

¹⁴⁸ UNSMIL 25.5.2020.

¹⁴⁹ UNSMIL 25.5.2020.

¹⁵⁰ France 24/ Hammani et.al. 8.7.2020.

¹⁵¹ AFRICOM 15.7.2020.

¹⁵² UNSMIL käyttää eri lähteitä raportointinsa pohjana, joita se verifioi niiden luotettavuuden takaamiseksi. UNSMIL ei raportoi sellaisia tapahtumia, joita se ei pysty verifioimaan riittävästi, siten sen tarjoama data ei ole järjestön omien sanojen mukaan tyhjentävää. Jotkin tapahtumat pystytään verifioimaan myöhemmin, eivätkä ne siten näy tilastoissa. Tiedon keräämistä heikentävät UNSMILille asetetut liikkumisrajoitukset sekä heikko turvallisuustilanne. UNSMIL 30.4.2020.

¹⁵³ ACLED 2020. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook, 2020. acleddata.com.

UNSMIL

UNSMIL raportoi 20.4.2020 siviiliuhrilukuja vuoden 2020 tammi-maaliskuulta Tripolin alueelta. UNSMILin mukaan siviiliuhrien määrä kasvoi 45 prosentilla vuoden 2019 loppuun verrattuna. Yhteensä järjestö dokumentoi vähintään 131 siviiliuhria, 64 kuolemaa ja 67 haavoittumista.¹⁵⁴ Suurin osa tammi-maaliskuussa aiheutuneista siviiliuhreista (81 %) oli peräisin LNA:n ja sitä tukevien ryhmien tekemistä iskuista ja hyökkäyksistä.¹⁵⁵

Vuoden 2020 tammi-maaliskuussa UNSMIL raportoi 32 kuolonuhria ja 46 haavoittumista raskain asein (raketit, tykketuli ja kranaattituli) käydyistä maataisteluista, 12 kuolonuhria ja 6 haavoittumista pienaseiden seurauksena, 14 kuolonuhria ja 6 haavoittumista kohdistettujen tappamisten seurauksena, 6 kuolonuhria ja 3 haavoittumista ilmaiskujen seurauksena ja 6 haavoittumista räjähteiden (*improvised explosive device*, IED) seurauksena.¹⁵⁶

UNSMIL raportoi huhti-kesäkuussa vähintään 356 siviiliuhria, 102 kuolemaa ja 254 haavoittumista. Alkuvuodesta luvut kasvoivat 172 %.¹⁵⁷ Siviiliuhreja aiheuttaneita välikohtauksia ei eritelty. Räjähdessaasteet ovat kyseisenä ajanjaksona olleet yksi merkittävä siviiliuhreja aiheuttava seikka, sillä UNSMIL raportoi 6.7.2020, että toukokuun lopulta lähtien 81 siviiliä ja 57 ei-siviiliä katsottua henkilöä¹⁵⁸ on kuollut tai haavoittunut LNA:n jätettyä siviilialueille räjähteitä vetäytyessään niiltä.¹⁵⁹

ACLED

ACLEDin mukaan tammi-maaliskuussa kuoli yhteensä 66 siviiliä ja haavoittui 128 siviiliä Tripolin alueella. Huhti-kesäkuussa ACLEDin mukaan kuoli yhteensä 62 siviiliä ja haavoittui 182 siviiliä.¹⁶⁰ Kuukausittaiset tilastot ja siviiliuhreihin johtaneiden turvallisuustapahtumien syyt on eritelty alla.

Tammikuu

Taistelut: 5 kuollutta

Tykistötuli ja ohjusiskut: 4 kuollutta ja 13 haavoittunutta

Ilma- ja lennokki-iskut: 31 kuollutta ja 36, joista 30 kuollutta ja 33 haavoittuneita aseistamattomia kadetteja

Väkivalta siviileitä kohtaan: 8 kuollutta

Yhteensä: 48 kuollutta ja 49 haavoittunutta

¹⁵⁴ UNSMIL 30.4.2020.

¹⁵⁵ UNSMIL 30.4.2020.

¹⁵⁶ UNSMIL 30.4.2020.

¹⁵⁷ United Nations 8.7.2020.

¹⁵⁸ Heihin kuuluvat UNSMILin mukaan esimerkiksi miinanraivaajat.

¹⁵⁹ UNSMIL 6.7.2020.

¹⁶⁰ ACLED 2020. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook, 2020. acleddata.com.

Helmikuu

Tykistötuli ja ohjusiskut: 7 kuollutta ja 42 haavoittunutta

Yhteensä: 7 kuollutta ja 42 haavoittunutta

Maaliskuu

Tykistötuli ja ohjusiskut: 11 kuollutta ja 37 haavoittunutta

Yhteensä: 11 kuollutta ja 37 haavoittunutta

Huhtikuu

Tykistötuli ja ohjusiskut: 14 kuollutta ja 50 haavoittunutta

Väkivalta siviileitä kohtaan: 2 kuollutta

Yhteensä: 16 kuollutta ja 50 haavoittunutta

Toukokuu

Tykistötuli ja ohjusiskut: 29 kuollutta ja 109 haavoittunutta

Räjähteet ja miinat: 5 kuollutta.

Väkivalta siviileitä kohtaan: 1 kuollut

Yhteensä: 35 kuollutta ja 109 haavoittunutta

Kesäkuu

Räjähteet ja miinat: 11 kuollutta ja 23 haavoittunutta

Yhteensä: 11 kuollutta ja 23 haavoittunutta¹⁶¹.

Airwars ja New America

Airwarsin ja New America -sivuston 2.6.2020 julkaisemassa raportissa ne ovat arvioineet ilmaiskuista koituneen tammi-helmikuussa 2020 yhteensä 16 siviilikuolonuhria.¹⁶² Alueittain ja tekijöittäin ne jakaantuvat seuraavasti:

Tammikuu, GNA:

5.1.2020, Al Hadaba Al Badri: 1.

Tammikuu, LNA:

¹⁶¹ ACLED 2020. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook, 2020. acleddata.com.

¹⁶² New America & Airwars 2.6.2020a.

1.1.2020, Hadaba project: 1; 2.1.2020, Al Fornaj: 1; 3.1.2020, Shrufat Al Malaha: 1; 7.1.2020, Ain Zara: 2; 25.1.2020, Shurfat Al Malaha: 1; 28.1.2020, Rajab Al Naab -koulu: 4.

Tammikuu, useamman tekijän tai vahvistamaton LNA:n tai GNA:n tekemä isku:

5.1.2020, Al Hadaba Al Badri: 1.

Helmikuu, LNA:

1.2.2020, Al Keramia, 1; 4.2.2020, Al-Swani: 2; 4.2.2020, Al Shok: 1.

6 Sisäisesti siirtymään joutuneet ja palanneet

Lähteissä esitetään erilaisia arvioita Tripolin väkiluvusta. Libyan väkiluvun arvioidaan olevan noin 6 miljoonaa, joista Reutersin artikkelin mukaan noin puolet eli 3 miljoonaa asuu Tripolissa.¹⁶³ Chatham Housen maaliskuussa 2020 ilmestyneen raportin mukaan sen sijaan Tripolin väkiluku on noin neljäsosa maan väestöstä eli noin 1,5 miljoonaa.¹⁶⁴ CIA World Factbookin mukaan maan koko väkiluku on 6,9 miljoonaa, joista Tripolissa asuu 1,2 miljoonaa.¹⁶⁵

Koko maassa noin 400 000 ihmistä on joutunut pakenemaan kodeistaan vuodesta 2011 lähtien, heistä noin puolet huhtikuussa 2019 alkaneen LNA:n Tripolin hyökkäyksen jälkeen.¹⁶⁶ IOM:n viimeisimmät luvut sisäisesti siirtymään joutuneista ja palanneista ovat maaliskuulta 2020. Tuolloin Libyassa oli kaiken kaikkiaan 401 836 sisäisesti siirtymään joutunutta ja 457 324 koteihinsa palannutta ihmistä. Eniten sisäisesti siirtymään joutuneita oli Tripolissa (108 003). Eniten palanneita oli Benghaziissa (189 025). Tripolissa palanneita oli 62 370.¹⁶⁷

Ihmisiä on joutunut pakenemaan kodeista myös sen jälkeen, kun LNA vetäytyi Tripolista. GNA:n vallattua Tripolin koillispuolella sijaitsevan Tarhunan kaupungin LNA:lta noin 18 500 ihmistä joutui pakenemaan Tarhunan ja Sirten alueella. Osa heistä asuu sukulaisten ja tuttavien luona, osa kouluissa ja moskeijoissa.¹⁶⁸ 60 % kaikista sisäisesti siirtymään joutuneista ihmisistä Libyassa asuu vuokra-asunnoissa.¹⁶⁹

Sisäisesti siirtymään joutuneita on paennut myös lähelle rintamalinjaa ja he ovat tällöin joutuneet taisteluiden alle.¹⁷⁰ Taisteluiden kiihtyminen on voinut pakottaa ihmisiä pakenemaan uudelleen.¹⁷¹ Ihmiset, jotka ovat liian köyhiä voidakseen paeta, ovat jääneet asumaan rintamalinjoille.¹⁷² Reuters uutisoi 16.5.2020, että sisäisesti siirtymään joutuneiden ihmisten majoitukseen Fornajin alueella Tripolissa oli isketty tykistötulella. Kaksi ihmistä sai sen seurauksena

¹⁶³ Reuters/ al-Warfalli 6.1.2020.

¹⁶⁴ Eaton et.al. 3/2020, s. 15.

¹⁶⁵ CIA World Factbook [päiväämätön].

¹⁶⁶ Reuters 9.6.2020 B.

¹⁶⁷ IOM 10.6.2020.

¹⁶⁸ OCHA 8.6.2010.

¹⁶⁹ IOM 10.6.2020.

¹⁷⁰ Reuters 16.5.2020.

¹⁷¹ UNSMIL 20.4.2020.

¹⁷² Carnegie Middle East Center/ Young 6.4.2020.

surmansa ja rakennus syttyi palamaan. Majoitus sijaitsi uutisen mukaan lähellä rintamalinjaa.¹⁷³

Libyassa oli UNHCR:n 26.6.2020 päiväämän tiedon mukaan yhteensä 48 834 rekisteröityä pakolaista ja turvapaikanhakijaa.¹⁷⁴ IOM:n mukaan Libyassa on 625 638 siirtolaista. Suurin osa heistä on Nigeristä, Tsadista, Egyptistä ja Sudanista. Suurin osa, 82 525, asuu Tripolissa. Siirtolaisista 93 % on aikuisia ja 89 % miehiä. Alaikäisistä suurin osa on maassa ilman huoltajaa.¹⁷⁵

7 Humanitaarinen tilanne

UNHCR:n mukaan apua tarvitsevia ihmisiä (*people of concern*) on koko maassa yhteensä 907 994.¹⁷⁶ GNA:n vallattua Tripolin kaupungin LNA:lta ja jälkimmäisen vetäytyttyä, alue on pahoin tuhoutunut. Taistelu Tripolista kesti yli vuoden ja sen aikana siviilialueita pommitettiin mittavasti.¹⁷⁷

Aseellisen selkkauksen seurauksena Tripolin ja sitä ympäröivien alueiden humanitaarinen tilanne on heikentynyt. Esimerkiksi infrastruktuuria on tuhoutunut. Humanitaarinen tilanne on heikentynyt myös Tarhounassa Tripolin kaakkoispuolella. Alueella on esimerkiksi usein sähkökatkoja. Aseelliset ryhmät ovat katkaisseet sähkölinjoja tarkoituksena kostaa Khomsin ja Misratan kaasuvoimalaitoksiin johtavien linjojen katkaisemiset.¹⁷⁸

Libyassa taisteluiden aikana on usein katkaistu vedensaanti vastapuolelta. Huhtikuussa 2020 tuntematon aseellinen ryhmä katkaisi Tripoliin sekä Länsi-Libyaan johtavasta kanavasta (*Great Man-Made River*) veden.¹⁷⁹ Vedensaanti jatkui paikallisten neuvotteluiden jälkeen. Myös kaasuputkia on suljettu, mikä on heikentänyt energiansaantia.¹⁸⁰ Vedensaanti keskeytyi myös toukokuussa 2020, kun vesiputki katkaistiin jälleen maan eteläosissa tuntemattomien taistelijoiden toimesta.¹⁸¹

LNA:ta johtava Khalifa Haftar katkaisi öljyntuotannon tammikuussa 2020.¹⁸² Sen on katsottu olevan myös kollektiivinen rangaistuskeino, sillä öljyntuotannon ja -viennin rajoittaminen vaikuttaa suoraan valtion mahdollisuuksiin tarjota palveluita ja maksaa palkkoja sekä ihmisten sähkön- ja veden saantiin.¹⁸³ Tulonmenetyksiksi GNA:n alainen kansallinen öljy-yhtiö NOC arvioi kesäkuussa 2020 noin 6 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Neuvotteluita öljyn tuotannon katkaisun purkamiseksi on käyty¹⁸⁴ ja NOC ilmoitti 10.7.2020, että öljyntuotanto voi jatkua, mutta katkaisun aiheuttamat ongelmat tulevat pitämään

¹⁷³ Reuters 16.5.2020.

¹⁷⁴ UNHCR 26.6.2020.

¹⁷⁵ IOM DTM 29.6.2020.

¹⁷⁶ UNHCR 3.7.2020.

¹⁷⁷ Reuters/ al-Sahili 4.6.2020.

¹⁷⁸ UNSMIL 20.4.2020.

¹⁷⁹ ACLED 15.4.2020.

¹⁸⁰ Reuters 13.4.2020.

¹⁸¹ Reuters 11.5.2020.

¹⁸² Siyaset 1.7.2020; Carnegie Middle East Center/ Young 6.4.2020.

¹⁸³ Carnegie Middle East Center/ Young 6.4.2020.

¹⁸⁴ Mada Masr 4.7.2020; United Nations 8.7.2020.

kapasiteetin alhaisena.¹⁸⁵ 12.7.2020 uutisoitiin kuitenkin, että LNA oli ilmoittanut edellispäivänä öljysaannon jatkumisesta. Se ei tule lopettamaan sitä ennen kuin öljyrahojen jakamisesta on sovittu uudelleen. Tämänhetkisen sopimuksen mukaan öljytuotot kulkevat Libyaan maan keskuspankin kautta, joka sijaitsee GNA:n hallitsemassa Tripolissa.¹⁸⁶

UNSMILin mukaan vuoden 2020 tammi-maaliskuussa tehtiin edelleen iskuja kouluihin ja terveydenhuollon kohteisiin. Väkivalta heikensi ihmisten pääsyä näihin palveluihin. Raportointiaikana UNSMIL dokumentoi 9 tapausta, jotka heikensivät opetukseen pääsyä. Yhdessä tapauksessa koululaisia haavoittui räjähdyksessä. Lisäksi kahdeksan koulua vaurioitui Länsi-Libyassa raketti- ja tykistötullessa. Osa kouluista jouduttiin sulkemaan.¹⁸⁷

WHO on tilastoinut ajalla 1.1.–30.6.2020 yhteensä 22 aseellista iskua tai hyökkäystä terveydenhuollon kohteisiin. Iskuista 17 WHO pystyi vahvistamaan ja 5 olivat todennäköisiä. Iskuista aiheutui 8 kuolonuhria ja 21 haavoittumista. WHO ei erittele uhrien taustaa eikä iskujen tarkkaa sijaintia. Iskuja on tehty myös heinäkuussa. WHO pitää todennäköisenä, että 2.7.2020 tehtiin aseeton hyökkäys erääseen terveydenhuollon kohteeseen. 4.7.2020 tehtiin samoin WHO:n todennäköisenä tekemä väkivaltainen isku terveydenhuollon kohteeseen aseita käyttäen.¹⁸⁸

Muutkin lähteet ovat uutisoineet väkivallasta terveydenhuollon kohteisiin ja henkilökuntaa vastaan. Terveydenhuollon toimipisteitä on jouduttu ajoittain sulkemaan väkivallan takia, mikä on entisestään heikentänyt humanitaarista tilannetta. Aseelliset toimijat voivat uhata henkilökuntaa, jos ne eivät priorisoi hoidossa taistelijoita siviilien edelle.¹⁸⁹

UNSMILin mukaan Ain Zaran kaupunginosassa Tripolissa lääkäri siepattiin ja tapettiin huhtikuussa 2020.¹⁹⁰ Reuters raportoi 6.4.2020, että Abu Salimin alueella sijaitsevaan sairaalaan iskettiin paikallisneuvoston mukaan raketein. Neuvoston mukaan 5 henkilöä haavoittui.¹⁹¹ 17.4.2020 tripolilaiseen sairaalaan (*Royal Hospital*) tehtiin isku ja sen tehohoitoyksikkö tuhoutui pahoin ja henkilökuntaa ja potilaita piti evakuoita.¹⁹²

LNA:n joukot tekivät keväällä 2020 useana päivänä ilmaiskuja al-Khadran sairaalaan Abu Salimissa. Sairaala on tunnettu siitä, että siellä hoidetaan koronapotilaita.¹⁹³ Osa sairaalasta jouduttiin sulkemaan iskujen takia ja vain ensiapuosasto oli toukokuussa auki.¹⁹⁴

Libya-tutkija Rebecca Murrayn haastattelemien paikallisten psykiatrien mukaan post-traumaattiset stressioireet ovat lisääntyneet, kun aseelliset

¹⁸⁵ Reuters 10.7.2020.

¹⁸⁶ Reuters 12.7.2020.

¹⁸⁷ UNSMIL 30.4.2020.

¹⁸⁸ WHO [päiväämätön].

¹⁸⁹ The New Humanitarian/ Creta 10.6.2020.

¹⁹⁰ UNSMIL 30.4.2020.

¹⁹¹ Reuters 6.4.2020.

¹⁹² UNSMIL 20.4.2020.

¹⁹³ The New York Times/ Willis et.al. 13.4.2020; ACLED 15.4.2020.

¹⁹⁴ The New Humanitarian/ Creta 10.6.2020.

selkkaukset ovat jatkuneet vuosia ja siviileihin kohdistunut väkivalta, esimerkiksi aseilla uhkaamiset ja sieppaukset, ovat yleisiä.¹⁹⁵

7.1 Koronapandemia Libyassa

Koronavirustartuntoja ja -kuolemia maailmanlaajuisesti tilastoivan yhdysvaltalaisen Johns Hopkins -yliopiston mukaan Libyassa oli 15.7.2020 mennessä varmistettu yhteensä 1563 koronavirustartuntaa ja 42 koronaan liittyvää kuolemantapausta. Tartuntojen määrä on kasvanut jyrkästi heinäkuun aikana.¹⁹⁶ OCHAN mukaan koronatartunnat ovat levinneet erityisesti Etelä-Libyassa. Kaikista OCHAN kesäkuussa Libyassa tilastoimista koronatartunnoista suurin osa oli todettu Sebhassa. Seuraavaksi eniten tartuntoja oli Tripolissa ja Misratassa.¹⁹⁷ Kesäkuun alussa testauskapasiteetin raportoitiin olevan hyvin rajallinen.¹⁹⁸

Koronatartuntojen määrät lähtivät kasvuun Etelä-Libyassa sijaitsevassa Sebhan kaupungissa kesäkuussa. Terveysviranomaisten mukaan syynä olivat maahan palanneet libyalaiset.¹⁹⁹

GNA julisti kansallisen hätätilan koronaviruksen vuoksi ja sulki 16.3.2020 alkaen kaikki lentokentät ja satamat.²⁰⁰ Libyalaisien sallittiin palata maahan toukokuusta lähtien, eikä heitä ole vaadittu olemaan karanteenissa.²⁰¹ Maan länsiosiin asetettiin ulkonaliikkumiskielto 17.–27.4 väliseksi ajaksi.²⁰² GNA rajoitti liikkumista jälleen 17.6. 10 päivän ajaksi. Tuolloin viikonloppuisin oli voimassa ulkonaliikkumiskielto eikä kaupunkien välillä saanut kulkea. Vain ruokakaupat saivat olla auki ja ravintolat myydä ruokaa ulos.²⁰³ Liikkumisrajoituksia jatkettiin 26.6. 10 päivän ajaksi. Libya Herald uutisoi, että ihmiset kokevat eristäytymisen koteihin hankalaksi ankarassa kuumuudessa sähkökatkosten ollessa yleisiä, eivätkä monet enää noudata turvarajoituksia.²⁰⁴

Koronaviruksen leviämismahdollisuuksia on lisännyt siviilien siirtyminen taisteluja pakoon Tripolin esikaupunki- ja eteläalueilta kohti tiiviisti asuttua kaupungin keskustaa.²⁰⁵

Libyan terveydenhuoltosektori on kärsinyt pahoin vuosia kestäneistä taisteluista ja maan kaoottisesta tilanteesta.²⁰⁶ Maassa on pulaa henkilökunnasta, lääkkeistä, terveydenhuollon tarvikkeista sekä suojavarustuksesta. Liikkumisrajoitukset Tunisiaan ovat kuormittaneet terveydenhuoltosektoria entisestään, koska aiemmin sieltä terveystalviteita

¹⁹⁵ Carnegie Middle East Center/ Young 6.4.2020.

¹⁹⁶ Johns Hopkins University 15.7.2020.

¹⁹⁷ OCHA 22.6.2020, s. 1.

¹⁹⁸ The New Humanitarian/ Creta 10.6.2020.

¹⁹⁹ Reuters 9.6.2020 A.

²⁰⁰ Reuters 14.3.2020.

²⁰¹ Reuters 9.6.2020 A.

²⁰² Reuters 15.4.2020.

²⁰³ OCHA 22.6.2020, s. 1.

²⁰⁴ Libya Herald/ Zaptia 26.6.2020.

²⁰⁵ The New York Times/ Willis et.al. 13.4.2020.

²⁰⁶ Reuters 9.6.2020 A.

hakeneet varakkaammat ihmiset joutuvat nyt käyttämään libyalaisia palveluita.²⁰⁷

Tripolin koronaviruspotilaiden eristämiseksi perustettiin 44-paikkainen yksikkö Mitigan lentokentälle siitä huolimatta, että sinne on tehty aseellisia iskuja. Tripolin edustalle ankkuroitu armeijan alus on toiminut myös eristyskeskuksena.²⁰⁸

Koronatilanteen takia perustarvikkeiden ja ruoan hinnat ovat nousseet. Toukokuussa ne olivat 23 % korkeammalla kuin ennen koronapandemiaa. Myös polttoaineen hinta on noussut, erityisesti maan länsiosissa. Polttoaineen hinta on jopa nelinkertainen verrattuna vuotta aiempiin hintoihin. Polttoaineesta on pulaa erityisesti Tripolin itä- ja kaakkoispuolella sijaitsevissa Bani Walidissa ja Tarhunassa. Koronapandemian takia 76 % libyalaisista on turvautunut negatiivisiin selviytymiskeinoihin selvitäkseen esimerkiksi hintojen noususta. Sisäisesti siirtymään joutuneiden kohdalla luku on suurempi. Terveydenhuoltoon käytetään esimerkiksi vähemmän rahaa, jotta on varaa ostaa ruokaa.²⁰⁹

Naisten asema on heikentynyt koronapandemian takia. He ovat yleensä vastuussa lasten kotikoulun järjestämisestä koulujen ollessa kiinni ja muutenkin lastenhoidosta ulkonaliikkumiskieltojen aikana. Ihmisten elinolosuhteiden heikennyttyä kotiväkivallan riski on kasvanut.²¹⁰

Koronapandemia on heikentänyt maassa olevien siirtolaisten ja pakolaisten tilannetta. Rajoitusten takia esimerkiksi työnteko on vaikeutunut eivätkä ihmiset ole pystyneet poistumaan maasta. Siirtolaiset ja pakolaiset asuvat usein huonoissa oloissa, joissa ei ole mahdollista pitää yllä turvavälejä. Heillä ei ole aina pääsyä terveydenhuoltoon.²¹¹ Esimerkiksi sairaalaan pääsemiseksi synnytystä varten vaaditaan avioliittotodistus sekä aviomiehen läsnäolo.²¹²

²⁰⁷ The New Humanitarian/ Creta 10.6.2020.

²⁰⁸ The New Humanitarian/ Creta 10.6.2020.

²⁰⁹ OCHA 22.6.2020, s. 1-2.

²¹⁰ OCHA 22.6.2020, s. 2.

²¹¹ Reuters/ Lewis 8.5.2020.

²¹² OCHA 22.6.2020, s. 2.

Lähteet

ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project)

2020. *Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook*, 2020. Saatavilla: www.acleddata.com (käyty 8.7.2020).

17.6.2020. *Regional Overview: Africa 7-13 June 2020*.
<https://acleddata.com/2020/06/17/regional-overview-africa7-13-june-2020/> (käyty 30.6.2020).

10.6.2020. *Regional Overview: Africa 31 May - 6 June 2020*.
<https://acleddata.com/2020/06/10/regional-overview-africa31-may-6-june-2020/> (käyty 30.6.2020).

3.6.2020. *Regional Overview: Africa 17-30 May 2020*.
<https://acleddata.com/2020/06/03/regional-overview-africa17-30-may-2020/> (käyty 30.6.2020).

6.5.2020. *Regional Overview: Africa 26 April - 2 May 2020*.
<https://acleddata.com/2020/05/06/regional-overview-africa26-april-2-may-2020/> (käyty 30.6.2020).

15.4.2020. *Regional Overview: Africa 5-11 April 2020*.
<https://acleddata.com/2020/04/15/regional-overview-africa5-11-april-2020/> (käyty 30.6.2020).

8.4.2020. *Regional Overview: Africa 29 March-4 April 2020*.
<https://acleddata.com/2020/04/08/regional-overview-africa29-march-4-april-2020/> (käyty 30.6.2020).

25.3.2020. *Regional Overview: Africa 15-21 March 2020*.
<https://acleddata.com/2020/03/25/regional-overview-africa15-21-march-2020/> (käyty 30.6.2020).

18.3.2020. *Regional Overview: Africa 8-14 March 2020*.
<https://acleddata.com/2020/03/18/regional-overview-africa8-14-march-2020/> (käyty 30.6.2020).

4.3.2020. *Regional Overview: Africa 23-29 February 2020*.
<https://acleddata.com/2020/03/04/regional-overview-africa23-29-february-2020/> (käyty 30.6.2020).

[päiväämätön]. *Dashboard*.
<https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard> (käyty 10.7.2020).

AFRICOM (United States Africa Command) 15.7.2020. *Russia, Wagner Group complicating Libyan ceasefire efforts*.
<https://www.africom.mil/pressrelease/33008/russia-wagner-group-complicating-libyan-cease> (käyty 15.7.2020).

Aljazeera 14.4.2020. *Libya: Tripoli gov't retakes three cities from Haftar's forces.* <https://www.aljazeera.com/news/2020/04/libya-tripoli-gov-retakes-cities-haftar-forces-200413150239683.html> (käyty 3.7.2020).

AP (Associated Press)/ Jordans, Frank & Geir Moulson 19.1.2020. *Libya players agree to respect arms embargo, push cease-fire.* <https://apnews.com/06713d3fd88b700b6c69d32549a6ba93> (käyty 30.6.2020).

BBC 6.1.2020. *Libya conflict: Turkey sends troops to shore up UN-backed government.* <https://www.bbc.com/news/world-africa-51003034> (käyty 30.6.2020).

Carboni, Andrea 9.4.2020. *COVID-19 Disorder Tracker: Spotlight. 29.3.–4.4.2020 Continued Fighting in Libya.* ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project) <https://acleddata.com/2020/04/09/cdt-spotlight-continued-fighting-in-libya/> (käyty 30.6.2020).

Carnegie Middle East Center/ Young, Michael 6.4.2020. *Killing and the Coronavirus.* https://carnegie-mec.org/diwan/81462?utm_source=rssemail&utm_medium=email&mkt_tok=eyJpIjoiTURBMFpqWXIOWFl6WmpsbnBjClInQjISeXVwM1SU9WTzY1NzVoOHpla0pCL3VRU0JwT1BZNjBxOHNIS1Y0NXZ4XC91bTJkYzQzTzNoSWxWNXVlcDUyUjFpTVzNnUnVWN2EyaWtxYzIYSnPzSUZVSINXduhSVp6a1BvZDlZVHh5U1wvVWVNIzGZLOEUs2JGefY3T3dFbnFuWSJ9 (käyty 6.7.2020).

CIA World Factbook [päiväämätön]. *Africa: Libya.* https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/print_ly.html (käyty 10.7.2020).

CSIS (Center for Strategic & International Studies) Katz, Brian & Joseph S. Bermudez Jr. 17.6.2020. *Russia's Expanding Military Footprint in Libya.* <https://www.csis.org/analysis/moscows-next-front-russias-expanding-military-footprint-libya> (käyty 3.7.2020).

Eaton, Tim, Abdul Rahman Alageli, Emadeddin Badi, Mohamed Eljarh & Valerie Stocker 3/2020. *The Development of Libyan Armed Groups Since 2014. Community Dynamics and Economic Interests.* Chatham House. <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/CHHJ8001-Libya-RP-WEB-200316.pdf> (käyty 6.7.2020).

France 24

28.4.2020. *Libya's Haftar claims mandate to rule as rivals denounce 'coup' attempt.* <https://www.france24.com/en/20200428-libya-s-haftar-claims-mandate-to-rule-as-rivals-denounce-coup-attempt> (käyty 3.7.2020).

14.4.2020. *Rockets rain on Libyan capital after Haftar loses key towns.* <https://www.france24.com/en/20200414-rockets-rain-on-libyan-capital-after-haftar-loses-key-towns> (käyty 30.6.2020).

France 24/ Hammani, Hilal & Moaz Al-Sheikh 8.7.2020. *Guerre en Libye : le fléau des mines antipersonnel*. <https://www.france24.com/fr/20200708-libye-guerre-fleau-mine-antipersonnel?ref=tw> (käyty 10.7.2020).

HRW (Human Rights Watch)

16.6.2020. *Libya: Apparent War Crimes in Tripoli*. <https://www.hrw.org/news/2020/06/16/libya-apparent-war-crimes-tripoli> (käyty 3.7.2020).

13.2.2020. *Libya: Banned Cluster Munitions Used in Tripoli*. <https://www.hrw.org/news/2020/02/13/libya-banned-cluster-munitions-used-tripoli> (käyty 2.7.2020).

2020. *Libya. Events of 2019*. <https://www.hrw.org/world-report/2020/country-chapters/libya> (käyty 15.7.2020).

24.1.2019. *Libya: Displaced Population Can't Go Home*. <https://www.hrw.org/news/2019/01/24/libya-displaced-population-cant-go-home> (käyty 15.7.2020).

International Criminal Court 22.6.2020. *Statement of ICC Prosecutor, Fatou Bensouda, on the discovery of multiple alleged mass graves and continued violence in Libya: "I will not hesitate to expand my investigations and potential prosecutions to cover any new instances of crimes"*. <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=200622-otp-statement-libya> (käyty 10.7.2020).

International Crisis Group 6/2020. *Crisis Watch*. <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/july-alerts-and-june-trends-2020> (käyty 6.7.2020).

IOM (International Organization for Migration)

30.6.2020. *Displacement Tracking Matrix – Key Findings. Covid-19 Movement Restrictions. Libya Mobility Restriction Dashboard #5 (1 - 30 June 2020)*. https://displacement.iom.int/system/tdf/reports/DTM%20Libya%20Mobility%20Restrictions%20Dashboard_5%20Ad.pdf?file=1&type=node&id=9114 (käyty 9.7.2020).

29.6.2020. *Displacement Tracking Matrix – Key Findings. Key Findings (Round 30)*. https://displacement.iom.int/system/tdf/reports/DTM_R30_Migrant_Report_KeyFindings.pdf?file=1&type=node&id=9068 (käyty 9.7.2020).

10.6.2020. *Key Findings (Round 30)*. <https://displacement.iom.int/reports/libya-%E2%80%94-idp-and-returnee-key-findings-report-30-mar-apr-2020> (käyty 9.7.2020).

Itamilradar 30.6.2020. *Dozens of Russian flights to Libya*. <https://www.itamilradar.com/2020/06/30/dozens-of-russian-flights-to-libya/> (käyty 6.7.2020).

Johns Hopkins University 15.7.2020. COVID-19 Dashboard by the Center for Systems Science and Engineering (CSSE) at Johns Hopkins University (JHU). <https://coronavirus.jhu.edu/map.html> (käyty 15.7.2020).

Keskitalo, Saana 16.6.2020. *Libya – syvenevä konflikti pandemian varjossa*. Lähi-itä NYT. [Blogi-kirjoitus]. <https://lahi-itynyt.fi/nyt/libya-syveneva-konflikti-pandemian-varjossa/> (käyty 2.7.2020).

Libya Herald/ Zaptia, Sami

26.6.2020. *As cases rise to 698, Tripoli extends Coronavirus curfew until 7 July*. <https://www.libyaherald.com/2020/06/26/as-cases-rise-to-698-tripoli-extends-coronavirus-curfew-until-7-july/> (käyty 10.7.2020).

3.6.2020. *Kidnapped girl Wissal freed: Tripoli Ministry of Interior*. <https://www.libyaherald.com/2020/06/03/kidnapped-girl-wissal-freed-tripoli-ministry-of-interior/> (käyty 10.7.2020).

Libya Observer/ Golden, Rabia 23.6.2020. *Abu Shkawat expects the resumption of air traffic at Mitiga Airport within weeks*. <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/abu-shkawat-expects-resumption-air-traffic-mitiga-airport-within-weeks> (käyty 10.7.2020).

Mada Masr 4.7.2020. *Why Egypt may not be going to war in Libya*. <https://madamasr.com/en/2020/07/04/feature/politics/why-egypt-may-not-be-going-to-war-in-libya/> (käyty 6.7.2020).

Al-Monitor/ Gurcan, Metin 28.6.2020. *Turkey gears up for tougher challenge in Libya as conflict heats up*. <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/06/turkey-libya-egypt-sirte-military-challenge-awaits-ankara.html#ixzz6R87ORRPw> (käyty 3.7.2020).

Al-Monitor/ Mikhail, George 1.7.2020. *Egypt boosts navy amid Turkish threats in the region*. <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/06/egypt-russia-italy-arms-navy-turkey-threats-region-libya.amp.html?skipWem=1> (käyty 6.7.2020).

New America & Airwars

2.6.2020a. *Appendices*. <https://www.newamerica.org/international-security/reports/airstrikes-proxy-warfare-and-civilian-casualties-libya/appendices> (käyty 7.7.2020).

2.6.2020b. *Introduction: An Overview of the Air Campaigns in Libya*. <https://www.newamerica.org/international-security/reports/airstrikes-proxy-warfare-and-civilian-casualties-libya/introduction-an-overview-of-the-air-campaigns-in-libya> (käyty 7.7.2020).

2.6.2020c. *Key Findings*. <https://www.newamerica.org/international-security/reports/airstrikes-proxy-warfare-and-civilian-casualties-libya/key-findings> (käyty 7.7.2020).

The New Humanitarian/ Creta, Sara 26.2.2020. *As war drags on, troubles mount for Libya's Coast Guard and migrant detention centres.*

<https://www.thenewhumanitarian.org/news/2020/02/26/Libya-migrants-refugees-Italy-EU-Europe-detention> (käyty 9.7.2020).

The New York Times/ Willis, Haley, Christiaan Triebert, Natalie Reneau & David Botti 13.4.2020. *'Which Death Is Going to Be Worse?' Coronavirus Invades a Conflict Zone.*

<https://www.nytimes.com/video/world/africa/100000007058303/coronavirus-libya-war.html?playlistId=video/latest-video> (käyty 30.6.2020).

OCHA (Office for the Coordination of Humanitarian Affairs)

22.6.2020. *Libya: Covid-19. Situation Report No. 7.* Saatavilla:

https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/covid-19_situation_report_no.7_libya_22june2020.pdf (käyty 9.7.2020).

8.6.2020. *Libya: Humanitarian partners provide aid amid new displacements.* <https://www.unocha.org/story/libya-humanitarian-partners-provide-aid-amid-new-displacements>

(käyty 9.7.2020).

Polgeonow (Political Geography Now) 22.6.2020. *Libyan Civil War Map & Timeline: Tables Turned in Tripoli - June 2020 (Subscription).* Saatavilla:

Polgeonow-tietokannassa

<http://members.polgeonow.com/?zx=5771cfe354c24430> [edellyttää kirjautumista] (käyty 13.7.2020).

The Red Line - Podcast 13.7.2020. *The Libyan Civil War II (The Tide Turns).*

Saatavilla: <https://www.youtube.com/watch?v=TwipiQu7Kac> (käyty 14.7.2020).

Reuters

14.7.2020. *Eastern-based Libyan parliament asks Egypt to intervene in war.* <https://uk.reuters.com/article/uk-libya-security-idUKKCN24F0X7> (käyty 15.7.2020).

12.7.2020. *Libya's NOC accuses UAE of being behind oil blockade.* <https://uk.reuters.com/article/uk-libya-oil/libyas-noc-accuses-uae-of-being-behind-oil-blockade-idUKKCN24D0NN> (käyty 13.7.2020).

10.7.2020. *Libya's NOC lifts force majeure, says output will be low for now.* <https://uk.reuters.com/article/libya-oil-noc-idUKD5N2CA01Q> (käyty 10.7.2020).

5.7.2020. *Jets hit Libya's al-Watiya airbase where Turkey may build base, sources say.* <https://uk.reuters.com/article/uk-libya-security/jets-hit-libyas-al-watiya-airbase-where-turkey-may-build-base-sources-say-idUKKBN24608B> (käyty 10.7.2020).

26.6.2020. *Libya's NOC says Russian mercenaries entered oilfield, with output blocked.* <https://www.reuters.com/article/us-libya-oil-russia/libyas-noc-says-russian-mercenaries-entered-oilfield-with-output-blocked-idUSKBN23X1KF> (käyty 30.6.2020).

23.6.2020. Russia says report on Russian mercenaries in Libya 'inaccurate': RIA. <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-russia-mercenaries/russia-says-report-on-russian-mercenaries-in-libya-inaccurate-ria-idUSKBN23U1HI> (käyty 1.7.2020).

18.6.2020. Russian aircraft active in Libya, AFRICOM says. <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/russian-aircraft-active-in-libya-africom-says-idUSKBN23P2RA> (käyty 30.6.2020).

16.6.2020. Bodies of children and others found in Libyan town after LNA retreat, Red Crescent says. <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/bodies-of-children-and-others-found-in-libyan-town-after-lna-retreat-red-crescent-says-idUSKBN23N2Z9> (käyty 30.6.2020).

10.6.2020. Turkey dismisses Egyptian proposal for Libya ceasefire: Hurriyet. <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-turkey/turkey-dismisses-egyptian-proposal-for-libya-ceasefire-hurriyet-idUSKBN23H1OU> (käyty 1.7.2020).

9.6.2020 A. Coronavirus cases surge in Libya after repatriations. <https://www.reuters.com/article/health-coronavirus-libya/coronavirus-cases-surge-in-libya-after-repatriations-idUSL8N2DM1P8> (käyty 1.7.2020).

9.6.2020 B. Explainer: Untangling the conflict in Libya. <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-explainer/explainer-untangling-the-conflict-in-libya-idUSKBN23G28Z> (käyty 10.7.2020).

7.6.2020. Exclusive: Russian hiring of Syrians to fight in Libya accelerated in May. <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-syria-russia-exclusive/exclusive-russian-hiring-of-syrians-to-fight-in-libya-accelerated-in-may-idUSKBN23E06H> (käyty 1.7.2020).

5.6.2020. Libya's Haftar pulls back east as Tripoli offensive crumbles. <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/libyas-haftar-pulls-back-east-as-tripoli-offensive-crumbles-idUSKBN23C12Z> (käyty 30.6.2020).

31.5.2020. Civilians killed as park hit by shelling in Libyan capital. <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/civilians-killed-as-park-hit-by-shelling-in-libyan-capital-idUSKBN2370O4> (käyty 1.7.2020).

29.5.2020. Bangladeshis killed in Libya were abducted and tortured, Foreign Ministry says. <https://www.reuters.com/article/us-libya-migrants/bangladeshis-killed-in-libya-were-abducted-and-tortured-foreign-ministry-says-idUSKBN2352O1> (käyty 1.7.2020).

25.5.2020. Islamic State says it was behind blast in southern town. <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-islamic->

[state/islamic-state-says-it-was-behind-blast-in-southern-town-idUSKBN2311N9](#) (käyty 1.7.2020).

22.5.2020. *Libya's Tripoli government retakes more areas of capital.* <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/libyas-tripoli-government-retakes-more-areas-of-capital-idUSKBN22Y2BK> (käyty 1.7.2020).

18.5.2020. *Libyan forces aligned with Tripoli government capture key air base.* <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/libyan-forces-aligned-with-tripoli-government-capture-key-air-base-idUSKBN22U151> (käyty 1.7.2020).

16.5.2020. *Shelling kills two at Tripoli displaced people shelter-emergency services.* <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/shelling-kills-two-at-tripoli-displaced-people-shelter-emergency-services-idUSKBN22S0TY> (käyty 1.7.2020).

11.5.2020. *UPDATE 1-Massive bombardment hits Tripoli as water supplies threatened.* <https://www.reuters.com/article/libya-security-oil-airport/update-1-massive-bombardment-hits-tripoli-as-water-supplies-threatened-idUSL8N2CS0UQ> (käyty 1.7.2020).

9.5.2020. *Jet fuel tank farm at Tripoli's Mitiga airport attacked, causing fires - Libya's NOC.* <https://www.reuters.com/article/libya-security-oil-airport/jet-fuel-tank-farm-at-tripolis-mitiga-airport-attacked-causing-fires-libyas-noc-idUSD5N2CA00F> (käyty 1.7.2020).

6.5.2020. *Up to 1,200 deployed in Libya by Russian military group: U.N. report.* <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-sanctions/up-to-1200-deployed-in-libya-by-russian-military-group-u-n-report-idUSKBN22I2XW> (käyty 1.7.2020).

27.4.2020. *Libya's eastern leader Haftar says army to take formal control.* <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/libyas-eastern-leader-haftar-says-army-to-take-formal-control-idUSKCN2292RQ> (käyty 1.7.2020).

15.4.2020. *Libya's internationally recognized government imposes 24-hour curfew for 10 days from April 17.* <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-libya/libyas-internationally-recognized-government-imposes-24-hour-curfew-for-10-days-from-april-17-idUSKCN21X35A> (käyty 1.7.2020).

13.4.2020. *Forces aligned with Tripoli government advance along west Libyan coast.* <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/forces-aligned-with-tripoli-government-advance-along-west-libyan-coast-idUSKCN21V1VI> (käyty 1.7.2020).

6.4.2020. *Tripoli hospital under fire as continued shelling defies coronavirus.* <https://www.reuters.com/article/us-libya->

[security/tripoli-hospital-under-fire-as-continued-shelling-defies-coronavirus-idUSKBN21O2SZ](#) (käyty 1.7.2020).

14.3.2020. *Libya's Tripoli government declares emergency, shuts down ports, airports.* <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-libya/libyas-tripoli-government-declares-emergency-shuts-down-ports-airports-idUSKBN21116A> (käyty 1.7.2020).

4.3.2020. *Libya shifts flights from Tripoli to Misrata amid heavier bombing.* <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/libya-shifts-flights-from-tripoli-to-misrata-amid-heavier-bombing-idUSKBN20Q340> (käyty 1.7.2020).

27.2.2020. *Shelling stops flights at Tripoli's Mitiga airport - statement.* <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-airport/shelling-stops-flights-at-tripolis-mitiga-airport-statement-idUSKCN20L12C> (käyty 1.7.2020).

12.2.2020. *Haftar's forces ban U.N. from using Tripoli airport.* <https://uk.reuters.com/article/uk-libya-security-un-idUKKBN2062U6> (käyty 2.7.2020).

Reuters/ Laessing, Ulf, Aidan Lewis & Ayman al-Warfalli 17.2.2020. *Libya's rival factions dig in for long conflict.* <https://uk.reuters.com/article/uk-libya-security-analysis-idUKKBN20B1DP> (käyty 2.7.2020).

Reuters/ Lewis, Aidan 8.5.2020. *Coronavirus narrows options for migrants buffeted by Libya's war.* <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-libya-migrants/coronavirus-narrows-options-for-migrants-buffed-by-libyas-war-idUSKBN22K1MP> (käyty 1.7.2020).

Reuters/ Mourad, Mahmoud 21.6.2020. *Egypt has a legitimate right to intervene in Libya, Sisi says.* <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-egypt/egypt-has-a-legitimate-right-to-intervene-in-libya-sisi-says-idUSKBN23R0W1> (käyty 30.6.2020).

Reuters/ al-Sahili, Ayman 4.6.2020. *Eastern forces quit Libyan capital after year-long assault.* <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/eastern-forces-quit-libyan-capital-after-year-long-assault-idUSKBN23B1PN> (käyty 1.7.2020).

Reuters/ al-Warfalli, Ayman 6.1.2020. *Libyan commander Haftar's forces say they have taken Sirte.* [Podcast]. <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/libyan-commander-haftars-forces-say-they-have-taken-sirte-idUSKBN1751L2> (käyty 30.6.2020).

Siyaset 1.7.2020. *Libya - What are the stakes and what will happen to Sirte?* [Podcast]. <https://anchor.fm/ariz-kader/episodes/Who-runs-Syria-efuq44> (käyty 1.7.2020).

Time/ Wehrey, Frederic 12.2.2020. *'Our Hearts Are Dead.' After 9 Years of Civil War, Libyans Are Tired of Being Pawns in a Geopolitical Game of Chess.* <https://time.com/5779348/war-libya-global-conflict/?amp=true> (käyty 6.7.2020).

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees)

3.7.2020. *UNHCR Libya Response in 2020*. Saatavilla:
https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2020_07_03_LBY_UNHCR%20Dashboard.pdf (käyty 9.7.2020).

26.6.2020. *Libya*. Saatavilla:
<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/UNHCR%20Libya%20Update%2026%20June%202020.pdf> (käyty 9.7.2020).

United Nations 8.7.2020. *Negotiated Solution in Libya Crucial as Foreign Interference Grows, Thousands Flee Homes, Secretary-General Warns Security Council, Stressing Time 'Not on Our Side'*.
<https://www.un.org/press/en/2020/sqsm20166.doc.htm> (käyty 9.7.2020).

UNSMIL (United Nations Support Mission in Libya)

6.7.2020. *Statement by Acting SRSG Stephanie Williams on the Death of Two Libyan Mine Clearance Workers in Southern Tripoli*.
<https://unsmil.unmissions.org/statement-acting-srsg-stephanie-williams-death-two-libyan-mine-clearance-workers-southern-tripoli> (käyty 7.7.2020).

23.6.2020. *Statement by UNSMIL Welcoming Establishment of Fact-Finding Mission to Libya*. <https://unsmil.unmissions.org/statement-unsmil-welcoming-establishment-fact-finding-mission-libya> (käyty 30.6.2020).

7.6.2020. *UNSMIL Statement on Recent Developments in Libya*.
<https://unsmil.unmissions.org/unsmil-statement-recent-developments-libya> (käyty 30.6.2020).

29.5.2020. *Statement by Yacoub El Hillo, Humanitarian Coordinator for Libya, on the Killing of Migrants Southwest of Tripoli*. <https://unsmil.unmissions.org/statement-yacoub-el-hillo-humanitarian-coordinator-libya-killing-migrants-southwest-tripoli> (käyty 30.6.2020).

25.5.2020. *UNSMIL Condemns the Use of Improvised Explosive Devices against the Civilians in Ain Zara and Salahudin in Tripoli*.
<https://unsmil.unmissions.org/unsmil-condemns-use-improvised-explosive-devices-against-civilians-ain-zara-and-salahudin-tripoli> (käyty 30.6.2020).

8.5.2020. *UNSMIL Condemns Indiscriminate Attacks on Civilian-Populated Neighbourhoods in Tripoli, Causing Many Civilian Casualties*. <https://unsmil.unmissions.org/unsmil-condemns-indiscriminate-attacks-civilian-populated-neighbourhoods-tripoli-causing-many> (käyty 30.6.2020).

3.5.2020. *Acting Special Representative of the Secretary-General for Libya Stephanie Williams' Message on World Press Freedom Day*. <https://unsmil.unmissions.org/acting-special-representative->

[secretary-general-libya-stephanie-williams%E2%80%99-message-world-press](#) (käyty 7.7.2020).

30.4.2020. *Civilian Casualties Report 1 January - 31 March 2020*. <https://unsmil.unmissions.org/civilian-casualties-report-1-january-31-march-2020-1> (käyty 30.6.2020).

20.4.2020. *UNSMIL Expresses Grave Concerns over the Deteriorating Humanitarian Situation in Tripoli and Its Surroundings, and in Tarhouna*. <https://unsmil.unmissions.org/unsmil-expresses-grave-concerns-over-deteriorating-humanitarian-situation-tripoli-and-its> (käyty 30.6.2020).

USDOS (United States Department of State) 2020. *Libya 2019 Human Rights Report*. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/LIBYA-2019-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf> (käyty 15.7.2020).

Wehrey, Frederic 23.1.2020. *Among the Syrian Militiamen of Turkey's Intervention in Libya*. The New York Review of Books. <https://www.nybooks.com/daily/2020/01/23/among-the-syrian-militiamen-of-turkeys-intervention-in-libya/> (käyty 3.7.2020).

WHO (World Health Organization) [päiväämätön]. *Surveillance System for Attacks on Health Care (SSA): Libya*. <https://publicspace.who.int/sites/ssa/SitePages/PublicDashboard.aspx> (käyty 3.7.2020).